

**LATGALES RIKŠOTĀJU ZIRGU ŠĶIRNES
AUDZĒŠANAS PROGRAMMA**

**Izstrādāta un saskaņota
Biedrībā „Latvijas šķirnes zirgu audzētāju asociācija”**

2019

Saturs

IEVADS	3
AUDZĒŠANAS PROGRAMMĀ LIETOTO TERMINU SKAIDROJUMS	5
1. AUDZĒŠANAS PROGRAMMAS MĒRĶIS	7
2. ŠĶIRNES RAKSTUROJUMS	8
2.1. ŠĶIRNES IZVEIDOŠANĀS VĒSTURE	8
2.2. ŠĶIRNES STANDARTS	9
3. AUDZĒŠANAS PROGRAMMAS ĢEOGRĀFISKĀ TERITORĪJA	11
4. ZIRGU IDENTIFIKĀCIJAS SISTĒMA	12
5. LATGALES RIKŠOTĀJU ŠĶIRNES ZIRGU IEKĻAUŠANA CILTSGRĀMATĀ	13
6. AUDZĒŠANAS PROGRAMMAS SELEKCIJAS UN AUDZĒŠANAS MĒRĶIS	15
7. SNIEGUMA PĀRBAUDE	16
7.1. IZCELSME	16
7.2. ĒKSTERJERA UN IZMĒRU VĒRTĒŠANA	17
7.3. DARBASPĒJU VĒRTĒŠANA	17
7.4. VAISLAS ĒRZEĻU IZLASE	18
7.5. VAISLAS ĶĒVJU IZLASE	20
7.6. PĒCNĀCĒJU KVALITĀTES NOVĒRTĒŠANA	21
7.7. KUMEĻU VĒRTĒŠANA	21
7.8. CILTS DOKUMENTĀCIJA	21
PIELIKUMI	24
NOLIKUMS PAR LATGALES RIKŠOTĀJU ZIRGU ŠĶIRNES VAISLAS ĒRZEĻU CERTIFICĒŠANU	29
IESNIEGUMS PAR VAISLAS ĒRZEĻA CERTIFICĒŠANU	32
KUMEĻU VĒRTĒŠANAS VEIDLAPA	33
LATGALES RIKŠOTĀJU ŠĶIRNES ZIRGU DARBASPĒJU PĀRBAUDES KARTĪTE	36
LATGALES RIKŠOTĀJU ZIRGU ŠĶIRNES SAGLABĀŠANAS PROGRAMMĀ IESAISTĪTĀS AUDZĒTĀJU SAIMNIECĪBAS	33
ZOO Tehniskais sertifikāts zirgu sugu tīršķirnes vaislas dzīvnieku tirdzniecībai	34

IEVADS

Lai saglabātu lauksaimniecības dzīvnieku ģenētisko daudzveidību, visā pasaulē tiek realizēta vietējo apdraudēto dzīvnieku šķirņu un grupu apzināšana un saglabāšanas programmu realizācija.

Vietējā apdraudētā Latgales rikšotāju zirgu šķirne iezīmē būtisku vēstures posmu Latvijas zirgkopībā, audzējot ātrus rikšotāju tipa zirgus hipodroma vajadzībām, un saistās ar Latgales kultūrvēsturiskā novada tradicionālo dzīvesveidu un vēsturiskajām īpatnībām.

Vieglus braucama tipa zirgus, kuri pārvietojas stabilā riksī, sāka selekcionēt speciāli cilvēku pārvadājumiem XVIII—XIX gadsimtā. Sakarā ar to, ka ātri rikši tiek uzskatīti par zirgu mākslīgu soļu gaitu, kas nav pa spēkam katram braucamā zirga tipam, pārbaudījumu laikā bija svarīgi atlasīt tiešām uz ātriem rikšiem spējīgus zirgus un izmantot tos turpmākajā selekcijas darbā.

Latgales rikšotāju zirgu šķirne tika veidota kā daudzfunkcionāla un piemērota zemnieku vajadzībām – pietiekami ātrs, labdabīgs, pieticīgs un izturīgs. Rikšotāju zirgi ir ar pareizu eksterjeru, spēcīgas konstitūcijas, ar labām un enerģiskām kustībām soļu un rikšu gaitā. Latgales rikšotāju šķirnes veidošanā tika izmantotas vietējas ķēves, kuras bija labi piemērojušās vietējiem apstākļiem un labākie Amerikas, Krievijas, Orlova rikšotāju vaislinieki. Sakarā ar to, ka daudzus gadus ar vietējo Latgales rikšotāju zirgu šķirni netika veikts mērķtiecīgs ciltsdarbs, šī šķirne šobrīd nevar konkurēt ar pasaulē populārākiem rikšotājiem ātruma ziņā, tomēr tā uzskatāma par kultūrvēsturiski nozīmīgu Latvijā un Latgales reģionā. Latgales rikšotāji lieliski iederās un darbojās daudzās jomās: rikšotāju sacensībās skrejceļos, lauksaimniecībā, pajūgu braukšanā, tūrismā, bērnu sportā, reitērijā, kā hobija zirgi.

Audzēšanas programma darbojas saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes 2016. gada 8. jūnija Regulas (ES) 2016/1012 par zootehniskajiem un ģenealoģiskajiem nosacījumiem dzīvnieku audzēšanai, tīršķirnes vaislas dzīvnieku, krustojuma vaislas cūku un to reproduktīvo produktu tirdzniecībai Savienībā un ievešanai tajā. Vienotas zirgkopības ciltsdarba stratēģijas noteikšanai un sekmīgai audzēšanas programmas realizēšanai valstī darbojas atbilstošas struktūras:

- 1. Šķirnes zirgu audzēšanas saimniecības** - šķirnes lauksaimniecības dzīvnieku audzēšanas saimniecības, kas pieder fiziskajām vai juridiskajām personām, kas nodarbojas ar zirgu audzēšanu saskaņā ar audzēšanas programmu, un kurām ir piešķirts šķirnes zirgu audzēšanas saimniecības statuss. Atbilstoši audzēšanas programmai, šķirnes zirgu audzēšanas saimniecībās jāiegūst un jāaudzē ganāmpulka atražošanai un pārdošanai augstvērtīgi šķirnes dzīvnieki.
- 2. Šķirnes zirgu audzētāju biedrības** pilda šādus ar ciltsdarbu saistītus uzdevumus:
  - 1) izstrādā, apstiprina un īsteno zirgu audzēšanas programmas, tai skaitā šķirnes saglabāšanas programmas;
  - 2) kārtu zirgu šķirņu ciltsgrāmatu. Kārtību, kādā šķirnes zirgu audzētāju biedrība kārtu ciltsgrāmatu nosaka Ministru kabinets;
  - 3) izsniedz zootehnisko sertifikātu tīršķirnes vaislas zirgiem un vaislas materiālam. Tīršķirnes vaislas zirgu un vaislas materiāla zootehniskajā sertifikātā norādāmos datus un kārtību, kādā izsniedz zootehnisko sertifikātu, nosaka Ministru kabinets;
  - 4) izsniedz izcelsmes apliecinājumu zirgiem, kas nav tīršķirnes dzīvnieki. Zirga izcelsmes apliecinājumā norādāmos datus un kārtību, kādā izsniedz izcelsmes apliecinājumu, nosaka Ministru kabinets; izvērtē saimniecības, kas nodarbojas ar tīršķirnes zirgu audzēšanu, un piešķir tām šķirnes zirgu audzēšanas saimniecības statusu.
  - 5) sertificē vaislas ērželus un vaislas materiālu, kā arī nosaka vaislinieku un vaislas materiāla izlases principus. Vaislinieku un vaislas materiāla sertifikācijas un uzskaites kārtību nosaka Ministru kabinets;
  - 6) organizē ciltsvērtības noteikšanas pasākumus, izsoles un līdzdalību lauksaimniecības dzīvnieku izstādēs;
  - 7) pārstāv šķirnes zirgu audzētāju intereses ciltsdarba jomā Latvijā un ārvalstīs;

- 8) saskaņā ar normatīvajiem aktiem par pārraudzību kārto un uztur zirgu pārraudzības informācijas datubāzi.

3. Lauksaimniecības datu centrs (turpmāk – LDC):

- 1) uztur, kārto un uzrauga vienoto elektronisko uzraudzības sistēmu, ko veido lauksaimniecības dzīvnieku, to īpašnieku, ganāmpulku un novietņu reģistrs;
- 2) piešķir identifikācijas numurus valstī audzējamiem lauksaimniecības dzīvniekiem;
- 3) uztur, kārto un uzrauga ar lauksaimniecības dzīvniekiem saistītā ciltsdarba un pārraudzības informācijas datubāzi;
- 4) izsniedz fiziskajām personām, kas veic lauksaimniecības dzīvnieku vērtēšanu, pārraudzību, mākslīgo apsēklošanu, olšūnu un embriju transplantāciju, sertifikātus un apliecības, kā arī, ja fizisko personu, kuras veic lauksaimniecības dzīvnieku vērtēšanu, pārraudzību, mākslīgo apsēklošanu, olšūnu un embriju transplantāciju, darbība neatbilst normatīvajiem aktiem par ciltsdarbu, uz laiku aptur minēto personu darbību, vai atsauc minētajām personām izsniegtos sertifikātus un apliecības, kas ļauj tām darboties attiecīgajā jomā;
- 5) uztur un kārto lauksaimniecības dzīvnieku, to īpašnieku, ganāmpulku, novietņu arhīvu un ciltsdarba arhīvu;
- 6) atzīst šķirnes lauksaimniecības dzīvnieku audzētāju biedrības, kā arī apstiprina to izstrādātās audzēšanas programmas un grozījumus tajās, kā arī atsauc šķirnes lauksaimniecības dzīvnieku audzētāju biedrības atzīšanu un aptur vai atsauc šķirnes lauksaimniecības dzīvnieku audzētāju biedrības īstenotās audzēšanas programmas apstiprinājumu, ja šķirnes lauksaimniecības dzīvnieku audzētāju biedrības darbības atkārtoti, pastāvīgi vai kopumā neatbilst tās audzēšanas programmas prasībām;
- 7) apstiprina un reģistrē jaunas lauksaimniecības dzīvnieku šķirnes. Lauksaimniecības dzīvnieku šķirnes apstiprināšanas un reģistrēšanas kārtību nosaka Ministru kabinets.

4. Pārtikas un veterinārā dienesta kompetence:

- 1) uzrauga un kontrolē likumā un normatīvajos aktos par dzīvnieku audzēšanu un ciltsdarbu noteikto prasību ievērošanu;
- 2) Pārtikas un veterinārajam dienestam ir tiesības kontrolēt fiziskās un juridiskās personas, kas veic lauksaimniecības dzīvnieku ciltsdarbu, un pieprasīt no tām dokumentus un informāciju, kā arī apmeklēt ganāmpulkus, šķirnes lauksaimniecības dzīvnieku audzētāju organizācijas organizācijas un spermas, olšūnu un embriju aprītē iesaistītās personas un informē datu centru par šā panta otrajā daļā minēto organizāciju un personu darbībā konstatētajiem pārkāpumiem.
- 3) Pārtikas un veterinārais dienests sagatavo plānu, saskaņā ar kuru veic fizisko un juridisko personu, kas veic lauksaimniecības dzīvnieku ciltsdarbu, regulāru uzraudzību un kontroli.

5. Zemkopības ministrija koordinē:

- 1) vienotu ciltsdarba un dzīvnieku audzēšanas stratēģiju;
- 2) finansējuma piesaisti ciltsdarbam un dzīvnieku audzēšanai;
- 3) apdraudēto šķirņu saglabāšanu.

Latvijas Lauksaimniecības universitātes kompetence

- 1) Latvijas Lauksaimniecības universitāte piešķir vietējai šķirnei apdraudētās šķirnes statusu un publicē savā tīmekļa vietnē apdraudēto dzīvnieku šķirņu sarakstu;
- 2) Latvijas Lauksaimniecības universitāte uztur lauksaimniecības dzīvnieku gēnu banku bioloģiskās daudzveidības nodrošināšanai. Lauksaimniecības dzīvnieku gēnu bankas funkcijas un uzdevumus nosaka Ministru kabinets.

Audzēšanas programmā lietoto terminu skaidrojums

Ciltsdarbs — tāds saskaņā ar audzēšanas programmu īstenojams zootehnisko pasākumu kopums dzīvnieku ģenētisko un saimnieciski derīgo īpašību izkopšanai, kurā ietilpst pareiza uzskaite, snieguma pārbaude, izlase, atlase un ģenētiskās kvalitātes noteikšana.

Ciltsdokumentācija – nodrošina informāciju par dzīvnieka un tā priekšteču izcelšanos, produktivitāti un ciltsvērtību, kā arī par pārmaiņām, kas notikušas ar dzīvnieku tā dzīves laikā.

Snieguma pārbaude - process audzēšanas programmas īstenošanai, kas nodrošina kvantitatīvus un kvalitatīvus datus par zirgu, tā produktivitāti, eksterjeru, kā arī citus ģenētiskās kvalitātes noteikšanai nepieciešamos datus un šo datu reģistrēšanu.

Sertificēts vaislinieks (zirgiem) — vīriešu kārtas vaislas zirgs, kas atbilst audzēšanas programmā noteiktajiem kritērijiem un par ko ir saņemts vaislinieka izmantošanas sertifikāts. Vaislinieka sertifikātu izsniedz šķirnes zirgu audzētāju organizācija.

Tīršķirnes vaislas dzīvnieks ir dzīvnieks, kas ir ierakstīts vai reģistrēts un atbilst ierakstīšanai ciltsgrāmatas pamatdaļā.

Līnija ir ģenētiski stabila un vienveidīga konkrētas šķirnes tīršķirnes vaislas dzīvnieku apakšpopulācija.

Ciltsgrāmata ir zirgu ciltsgrāmata, datne vai cits datu nesējs, ko uztur šķirnes dzīvnieku audzētāju biedrība un kurā ir pamatdaļa un, ja šķirnes dzīvnieku audzētāju biedrība tā nolemj, viena vai vairākas papilddaļas tās pašas sugas dzīvniekiem, kuri neatbilst ierakstīšanai ciltsgrāmatas pamatdaļā.

Pamatdaļa ir ciltsgrāmatas nodaļa, kurā tīršķirnes vaislas dzīvniekus ieraksta vai reģistrē – un tie atbilst ierakstīšanai – norādot detalizētu informāciju par to priekštečiem un attiecīgā gadījumā to labvērtības.

Ciltsvērtība ir vērtējums par vaislas dzīvnieka genotipa paredzamo ietekmi uz konkrētu tā pēcnācēju īpašību.

Zootehniskais sertifikāts ir izcelsmes sertifikāts, apliecinājums vai komerciāla dokumentācija, ko par vaislas dzīvniekiem vai to reproduktīvajiem produktiem izsniedz papīra vai elektroniskā formā un kurā sniegta informācija par vaislas dzīvnieku vai to reproduktīvo produktu ģenētisko izcelsmi, identifikāciju un – ja pieejams –, par snieguma pārbaudes vai ģenētiskās izvērtēšanas rezultātiem.

Vietējā šķirne – Latvijā izveidota lauksaimniecības vai mājas (istabas) dzīvnieku šķirne vai populācija, kurai ir kultūrvēsturiska, zinātniska, vai saimnieciska vērtība.

Apdraudēta šķirne ir vietēja šķirne, kuru dalībvalsts atzinusi par apdraudētu, kura ģenētiski ir pielāgojusies vienai vai vairākām tradicionālajām audzēšanas sistēmām vai vidēm minētajā dalībvalstī un kuras apdraudētības statusu zinātniski ir noteikusi iestāde, kam ir nepieciešamās prasmes un zināšanas apdraudēto šķirņu jomā.

Audzēšanas programma ir sistemātisku darbību, tostarp vaislas dzīvnieku un to reproduktīvo produktu dokumentēšanas, selekcijas, audzēšanas un apmaiņas, kopums, kas ir izstrādāts un tiek īstenots, lai saglabātu vai uzlabotu vēlamās fenotipiskās un/vai genotipiskās īpašības vaislas dzīvnieku mērķpopulācijā.

Šķirne ir dzīvnieku populācija, kas ir pietiekami viendabīga, lai to par atšķirīgu no citiem tās pašas sugas dzīvniekiem uzskatītu viena vai vairākas audzētāju grupas, kuras ir vienojušās minētos dzīvniekus, norādot zināmos to priekštečus, ierakstīt ciltsgrāmatās, lai atrāzotu to iedzimtās īpašības, audzēšanas programmā izmantojot reprodukciju, apmaiņu un selekciju.

Sertificēts vaislas materiāls — vaislas zirga reproduktīvie produkti: sperma, olšūna vai embrijs, kas atbilst audzēšanas programmā noteiktajiem kritērijiem un par ko ir saņemts vaislas materiāla izmantošanas sertifikāts.

Šķirnes lauksaimniecības dzīvnieku audzēšanas saimniecība - saimniecība, kas pieder fiziskajai vai juridiskajai personai, kas nodarbojas ar noteiktu šķirnes lauksaimniecības dzīvnieku audzēšanu

saskaņā ar audzēšanas programmu, un kurai ir piešķirts šķirnes lauksaimniecības dzīvnieku audzēšanas saimniecības statuss.

Šķirnes lauksaimniecības dzīvnieku audzētāju biedrība — komersants, kooperatīvā sabiedrība, biedrība vai nodibinājums, kuru dalībvalsts kompetentā iestāde atzinusi nolūkam īstenot audzēšanas programmu ar tīršķirnes vaislas dzīvniekiem, kuri ierakstīti vienā vai vairākās ciltsgrāmatās, ko minētā apvienība, organizācija vai struktūra uztur vai izveido.

Zirgu vērtētājs - fiziskā persona, kas ir saņēmusi sertifikātu zirgu vērtēšanai un noslēgusi līgumu ar šķirnes zirgu audzētāju biedrību par zirgu vērtēšanu audzēšanas programmas īstenošanai.

Kumeļš – abu dzimumu īpatnis no piedzimšanas līdz 6 mēnešu vecumam.

Atšķirtais kumeļš – abu dzimumu īpatnis no atšķiršanas līdz 12 mēnešu vecumam.

Jaunzirgs - abu dzimumu īpatnis no 12 mēnešu vecuma līdz trīs gadiem ieskaitot.

Ķēve - saimniecisko vaislas gatavību sasniedzis sieviešu kārtas īpatnis.

Vaislas ķēve – ķēve ar zināmu izcelsmi, kura ir novērtēta atbilstoši ciltsdarba programmai un no kuras iegūst kumeļus.

Ērzelis – saimniecisko vaislas gatavību sasniedzis vīriešu kārtas īpatnis.

Vaislas ērzelis – sertificēts ērzelis, ko izmanto ķēvju lecināšanā.

Izcelsme – dokumentāli pierādāma zirga izcelšanās no zināmiem priekštečiem.

Asinība – dzīvnieka ģealoģijā esošo šķirņu procentuālā attiecība.

Darbaspējas – zirga produktivitāte, rikšotāju šķirnes zirga ātrums noteiktā distancē.

Izlase – vaislai paredzēto dzīvnieku, kuriem piemīt vēlamās selekcionējamās īpašības, izvēle no visiem populācijas dzīvniekiem.

Atlase - pāru kombinācijas izvēle.

Populācija — vienas sugas dzīvnieku kopa, kurai piemīt ģenētiski noteiktas īpatnības un kuras atražošana notiek galvenokārt šīs kopas ietvaros.

1. AUDZĒŠANAS PROGRAMMAS MĒRĶIS

Audzēšanas programmas mērķis ir vietējās apdraudētās zirgu šķirnes – Latgales rikšotāju zirgu šķirnes - saglabāšana un kvalitātes uzlabošana atbilstoši šķirnes izmantošanas virzienam.

Latgales rikšotāju zirgu šķirnes audzēšanas programma ietver ciltsdarba pasākumu kompleksu, kas nodrošina vietējās apdraudētās zirgu šķirnes saglabāšanu, kā šķirnes pamatu izmantojot 20.gadsimtā Latvijā hipodroma vajadzībām izaudzētos rikšotāju šķirņu zirgu pēcnācējus, kas ir dokumentāri pierādāms to izcelsmē, un veicot šķirnes zirgu darbaspēju kvalitātes uzlabošanu atbilstoši rikšotāju šķirņu zirgu prasībām.

2. ŠĶIRNES RAKSTUROJUMS

2.1. Šķirnes izveidošanās vēsture

Rikšotāju zirgus Latvijā visvairāk audzēja Latgalē. Vēsturiski Latvijā rikšotājus audzēja vienīgi zemnieki, jo nekādas lielākas valsts vai privātas zirgaudzētavas nebija. Zemnieku saimniecības Latgalē bija sīkas, ievāktās lopbarības daudzumi samērā mazi, jo mazauglīgās zemes te aizņēma ievērojamas platības. Tādiem apstākļiem bija piemērots viegla tipa zirgs. Savukārt, lieli attālumi starp dzelzceļa stacijām mudināja zemniekus audzēt zirgus ar ātru gaitu. Rikšotāju izplatību Latgalē bez ekonomiskiem apstākļiem veicināja arī tas, ka latgaliešiem patīk ātri braukt ar zirgu un tie interesējas par zirgu rikšošanās sacensībām. Latgales zemnieku saimniecībās parasti bija viens, retums divi zirgi, ar kuriem strādāja visus saimniecības un lauka darbus, kā arī izveda kokmateriālus.

Šādos apstākļos rikšotājs Latgalē uzlaboja vietējo mazo zemnieku zirgu un šajā virzienā viegli izturēja konkurenci ar citām Latvijā ievestām smagākām un masīvākām zirgu šķirnēm. Vietējie zirgi Latvijā ietvēra sevī unikālas īpašības, tādas kā izturība, pieticība barības un turēšanas apstākļu ziņā. Jaunzirgu vecumā tie jau daudz strādāja, bija paklausīgi un labdabīgi.

Pirmās ziņas par vietējo zirgu uzlabošanu ar rikšotājiem ir nākušas no 19. gadsimta beigām. Tā, piemēram, ir norādījumi, ka Valsts Vidzemes guberņas vaislas ērzeļu novietnē no 1894. līdz 1916. gadam bijis 216 ērzeļu, no tiem 32 Orlova rikšotāju, 102 angļu pilnasiņu un pusasiņu. Orlova rikšotāju ērzeļi lielāko tiesu piederēja šķirnes labākajām līnijām. Pēc Pirmā pasaules kara Orlova rikšotāju ērzeļu ieviešana Latvijā izbeidzās. Tāpēc šīs šķirnes vietā kā uzlabotājus sāka izmantot Amerikas rikšotājus. Amerikas rikšotājus, lielāko tiesu ērzeļus, visvairāk iepirka Vācijā, Dānijā un daļēji Igaunijā. Pārsvarā viņi piederēja piecu Amerikas rikšotāju ērzeļu līniju dibinātāju pēcnācējiem: Axworthy 24845, Bingen 29567, Peter the Great 28995, Mc Kinney 8818 un Baron Wilkes 4758. Bet Amerikas rikšotāju izmantošana ciltsdarbā radīja negatīvu tendenci, rikšotāji Latgalē palika smalkāki un nestabili rakstura ziņā. Orlova rikšotāju ievadumi Latvijā atjaunojās 1946. gadā, kad ievada 9 ērzeļus. 1948. gadā ievests Djerzkij Ukor, Eiropas rekordista Ulova (2.02,2) un Dragas (2.25,3) dēls.

1921. gadā Latvijas Zirgaudzētāju biedrības pirmajā kongresā Latgales novadam, kur zirgkopība atrodas rikšotāju zirgu iespaidā, kā viens no zirgaudzēšanas mērķiem un uzdevumiem bija izvirzīts audzēt vidēji smagus Krievijas rikšotāju tipa zirgus. Tajos laikos par Krievijas rikšotājiem tika saukti Orlova rikšotāji, jo padomju laikā Orlova šķirni negribēja saukt cara laika grāfa vārdā (Krievijas rikšotāji kā atsevišķa šķirne tika izveidota tikai 1949. gadā).

1933. gadā Zirgaudzētāju IV kongresā noteica, ka „Latgalē audzējams vidēji liels siltasiņu tipa zirgs (pēc auguma un formas piemērots Latgales saimnieciskiem apstākļiem), vaislojot ar rikšotāju ērzeļiem un piegriežot vairāk vērības eksterjera izkopšanai, zirgu audzēšanas un turēšanas apstākļu uzlabošanai.” Tika nolemts Latgalē ierīkot valsts rikšotāju zirgu audzētavu.

1937. gadā Latgales rikšotājus atzina par pastāvīgu šķirni, piešķirot tai ciltszīmi Rk zirgu ierakstīšanai ciltsgrāmatā.

Rikšošanas sacensības Rīgā sāka rīkot 1886. gada 5.janvārī pilsētas centrā uz Esplanādes laukuma. 1887. gadā nodibinājās Rīgas Rikšotāju biedrība, un 1891. gada 5.maijā tā atklāja savu pirmo hipodromu.

Rikšotāju pārbaudēm hipodromā bija ļoti liela ietekme uz rikšotāju audzēšanas attīstību Latvijā – to ietekmē rikšotāju audzēšanas praksē ieviesās treniņš, uzlabojās ēdināšana un rikšotāju zirgu turēšana. Tāpat stipri pārveidojās jaunzirgu audzēšana, jo sāka pievērst uzmanību ātru rikšotāju zirgu izaudzēšanai. 1940. gadā pārbaudāmo zirgu skaits sasniedza 419. Ziemas periodā Latgalē rikšotāju darbaspēju pārbaudes tradicionāli notika uz ezeru ledus.

Uz 1949.gadu Latgales rikšotāju zirgu kvalitāte ievērojami uzlabojas, bija iegūta arī pietiekami liela šo zirgu populācija. 1949. gadā Latgalē rikšotāji bija 91 – 98 % no visiem zirgiem Latgalē

Uz 1949.gadu arī Krievijas zirgaudzētavās Orlova un Amerikas rikšotāju krustojumu rezultātā tika izveidota jauna rikšotāju šķirne – Krievijas rikšotājs. No tā var secināt ka Latgales rikšotājs krasi atšķiras no Krievijas rikšotāja (ģenētika, audzēšanas apstākļi) un kā patstāvīga šķirne ir izveidojies daudz agrāk Latvijas valstī. Tomēr Padomju laikos tika pieņemts lēmums neapstiprināt Latgales rikšotājus kā atsevišķu šķirni, bet gan pievienot tos Krievijas rikšotājiem, radot apstākļus turpmākām selekcijas darbam specializētās zirgu audzēšanas saimniecībās.

50. gados Latgalē katrā rajonā darbojās rikšotāju treniņpunkti, no kuriem jaunzirgus pārbaudei saņēma Rīgas hipodroms.

Taču 1961. gadā rikšotāju treniņpunkti tika likvidēti, bet 1965. gadā tika likvidēts arī Rīgas hipodroms. Līdz 20. gadsimta 80. gadu beigām rikšošanas sacensībās vēl notika vietējos skrejceļos – Dagdā, Rēzeknē, Preiļos, Balvos, Ludzā, bet 90. gadu sākumā tās to organizēšanu pārtrauca.

Pēc Latvijas Republikas valsts neatkarības atjaunošanas notika nopietnas pārmaiņas visās Latvijas lauksaimniecības sfērās, tajā skaitā arī zirgaudzēšanā un, līdz ar to arī Latgales rikšotāju šķirnes izkopšanā. No 1992. līdz 2005. gadam oficiālas zirgu rikšošanas sacensības netika rīkotas. Šajā laika posmā notika palikušo rikšotāju pārdošana, bieži vien rikšotāju šķirņu vaisliniekus kastrēja un pārdeva kā jājamzirgus. Jaunie zirgu saimnieki nereti pazaudēja rikšotāju ciltsrakstus un citdarbs ar rikšotāju populāciju tika nopietni apdraudēts.

Tomēr vairāki zirgu īpašnieki Latgalē centās saglabāt esošo zirgu audzēšanas pieredzi un tradīcijas, pielāgot tās jauniem dzīves apstākļiem, kad ikdienas dzīve arvien vairāk kļūst atkarīga no tehnikas un jaunām tehnoloģijām. 2005. gadā Ludzas rajona Ciblā un 2006. gadā Dagdā rikšotāju braucēji atsāka rīkot Latvijas mēroga rikšotāju zirgu sacensības.

2007. gadā rikšotāju entuziasti kopā ar Latvijas Šķirnes zirgu audzētāju asociāciju iesaistījās aktīvā diskusijā par to, kādus rikšotāju šķirnes zirgus būtu jāaudzē Latvijā. Diskusiju gaitā noskaidrojās, ka Latvijā zirgaudzētāju vidū ir gan sacīkšu rikšotāju audzētāju piekritēji, kuri vēlējas iet Vācijas, Lietuvas, Igaunijas ceļu un no Krievijas, Amerikas, Francijas rikšotāju krustojumiem audzēt sacīkšu rikšotājus, gan vēsturiski veidoto rikšotāju šķirņu entuziasti, kuri vēlējas iet Somijas un citu Skandināvijas valstu ceļu un atjaunot vietējo šķirni ar kultūrvēsturisku nozīmi – Latgales rikšotāju šķirni.

Zirgiem, kuri piemēroti izmantošanai sacensībās hipodromos, izlases kritērijs ir zirga ātrums rikšu gaitā. Zirgu eksterjeram, izmēriem un temperamentam tiek piešķirta otršķirīga uzmanība. Lai uzlabotu zirgu ātrumu, izmantoti ievestie Amerikas un Krievijas šķirņu rikšotāji.

Otra daļa rikšotāju zirgu audzētāju redzēja rikšotāju zirgus, kuri būtu gan ātri, gan arī eleganti, enerģiski, labdabīgi. Šie zirgi vairāk atbilstu vieglajam braucamajam tipam ar kvalitatīvu, plašu un stabilu rikšu gaitu. Tie būtu izmantojami ne tikai sacensībās hipodromā, bet būtu piemēroti izmantošanai arī citos sacensību veidos (pajūgu braukšanā, klasiskajos jātnieku sporta veidos) un arī tūrismā. Vēsturiski šim zirgu audzēšanas virzienam raksturīgi izlases kritēriji ir – eksterjera vērtējums, tipiskums, izmēri, temperaments, labdabīgums.

2007.gadā LR Zemkopības ministrija apstiprināja „Zirgu grupas „Latgales rikšotājs” izkopšanas programmu 2007. – 2012. gadam”. Programmas sasniegto rezultātu izvērtējums apskatāms 4. pielikumā.

2.2. Šķirnes standarts

Šķirnes standarts palīdz novērtēt zirgu objektīvi, radot formātu, kurā vērtēšanas eksperti veic novērtēšanu. Tas samazina subjektīvismu, nodrošinot lielāku ticamību, viendabīgumu un atkārtojamību.

Latgales rikšotāju **minimālie ieteicamie izmēri**: ērzeļiem **156 – 180 – 19**; ķēvēm **154 – 178 – 18,5**.

Lai nākotnē izveidotu augumā lielākus un kaulotākus rikšotājus, tiek paredzēts izmantot vaisliniekus ar labi attīstītu skeletu. Vaislas ērzeļiem ieteicamie izmēri ir ne mazāki par 157 – 182 – 20.

1.tabula

Latgales rikšotāju šķirnes zirgu eksterjera apraksts

Galva:	Proporcionāla, ar labi izteiktiem ganašiem, izteiksmīgām acīm, mēreni kustīgām ausīm, plānām un plašām nāsīm. Nevēlami: rupja, masīva galva, mazas nāsis, šauri ganaši.
Kakls:	Vidēja garuma un platuma. Nevēlami: pārāk zems vai augsts kakla stāvoklis, gulbja un brieža kakls
Ķermenis:	Stipra konstitūcija. Nevēlami: irdena konstitūcija, īss ķermeņa formāts, rupja uzbūve.
Skausts:	Plats, labi izteikts, muskuļots. Nevēlami: šaurs, sauss.
Mugura:	Vēlama taisna, vidēji gara. Nevēlami: ieliekta, izliekta.
Jostasvieta:	Plata, labi muskuļota, viegli izliekta vai taisna. Nevēlami: ieliekta.
Krusti:	Gari, plati, vidēji slīpi un labi muskuļoti. Nevēlami: jumbveida, nokareni.
Krūtis:	Platas, dziļas, labi muskuļotas. Nevēlami: seklas, šauras.
Lāpstiņa:	Labi muskuļota, gara, plata, slīpa. Nevēlami: stāva, šaura, īsa.
Plecs:	Vidēji garš, labi muskuļots. Nevēlami: īss, vāji apmuskuļots.
Priekškājas:	Sausas, labi attīstītas karpālās locītavas, normāli izveidoti vēzīši. Nevēlami: izliektas vai ieliektas karpālās locītavas, īsi, mīksti vēzīši.
Pakaļkājas:	Pareizi veidota, sausa lecamā locītava, normāli attīstīti vēzīši, spēcīgi muskuļota apakšciska. Nevēlami: zobenveidīga vai taisna lecamā locītava, īsi, mīksti vēzīši, vāji muskuļota apakšciska.
Nagi:	Pareizi veidoti, ar taisnu pirkstu asi, diezgan plati. Nevēlami: stāvi, lēzeni, demorfēti nagi, izvērsti pirksti.

Eksterjers. Latgales rikšotāju šķirnes zirgi ir izskatīgi, ar harmonisku uzbūvi, sausu, stipru konstitūciju, spēcīgu muskulatūru. Šķirnei raksturīgā apmatojuma krāsa: bēra, sirma, dūkana, ruda, melna, ar pazīmēm.

Darbaspējas. Latgales rikšotāju audzēšanas programmas ietvaros zirgu darbaspējas pārbauda 1600 m distancē. Minimālās ātruma prasības 1600 m distancē ir 2.50,00 2-3 gadu vecumā un 2.41,00 vecākiem zirgiem.

Nav paredzēts izmantot vaislā nelīdzsvarotus, bailīgus un agresīvus dzīvniekus, saglabājot šķirnei raksturīgo temperamenta līdzsvarotību un labdabīgumu.

Latgales rikšotāju pielietojums: rikšošanas, pajūgu braukšanas un citos sacensību veidos, tūrismā, darbam aizjūgā, vieglos lauksaimniecības darbos. Zirga labdabīgums un nosvērtība ļauj to izmantošanu sportā bērniem un jauniešiem.

3. AUDZĒŠANAS PROGRAMMAS ĢEOGRĀFISKĀ TERITORIJA

Audzēšanas programmu realizē Latvijas Republikā

4. ZIRGU IDENTIFIKĀCIJAS SISTĒMA

Visi zirgu dzimtas dzīvnieki, to ganāmpulki un novietnes ir reģistrējamas, un visi zirgu dzimtas dzīvnieki ir apzīmējami. Lauksaimniecības dzīvnieku dzīvnieku, to ganāmpulku un novietņu reģistrēšanas kārtību, kā arī lauksaimniecības dzīvnieku apzīmēšanas kārtību nosaka Ministru kabinets.

Zirgiem tiek piešķirts identifikācijas numurs, kas sastāv no 14 zīmēm, ganāmpulkam tiek piešķirts ganāmpulka reģistra numurs. Reģistra izveidošanu un uzturēšanu nodrošina Lauksaimniecības datu centrs (LDC). Zirgiem izsniedz identifikācijas dokumentu (pasi) uz visu dzīves laiku.

Lai nodrošinātu ciešu saiti starp zirgu dzimtas dzīvnieku un identifikācijas līdzekļiem, zirgu identificēšanai izmanto zirgu dzimtas dzīvnieku elektroniskos identificētājus ("transponderus"). Lai zirgu reģistrētu un zirgs saņemtu pasi, ir jāaizpilda zirga reģistrācijas kartīte un zirgs ir jāiezīmē ar transponderu. Reģistrācijas kartītes, tostarp identifikācijas dokumentā iekļaujamā grafiskā zīmējuma, aizpildīšanu veic LDC reģistrēta fiziska persona, kas ir saņēmusi sertifikātu zirgu vērtēšanai. Transpondera ievietošanu var veikt šim darbam sertificēta fiziska persona (zirgu vērtētājs vai praktizējošs veterinārārsts). Ja ir pazaudēts oriģinālais identifikācijas dokuments un ir pieejama pietiekama un pārbaudāma informācija, zirgam izsniedz dokumenta dublikātu; citos gadījumos izsniedz aizstājošo dokumentu, kas iepriekš reģistrētu zirgu dzimtas dzīvnieku pazeminās vaislai un nobarošanai paredzēta zirgu dzimtas dzīvnieka statusā.

Pamatojoties uz zirga reģistrācijas kartiņu, LDC īpašniekam 14 dienu laikā izsniedz zirga pasi. Pasē norādīto izcelšanos apstiprina šķirnes zirgu audzēšanas organizācija.

Vārdu Latvijas siltasiņu šķirnes zirgam vēlams izvēlēties tādu, kas sākas ar tēva vārda pirmo burtu, vieglākai zirga izcelsmes izsekojamībai.

Latgales rikšotāju šķirnes zirgus apzīmē ar šķirnes apzīmējumu Rk, krustojumus – ar Rkk. Šķirnei radniecīgo šķirņu apzīmējumi 1.pielikumā.

2.tabula

Zirga identitātes numurs (zirgiem, kuri apzīmēti līdz 31.12.2009):	14 zīmes: LV060046250001 LV = valsts kods 0600462 = ganāmpulka numurs 5 = sugas kods 0001 = dzīvnieka numurs
Zirga identitātes numurs (zirgiem, kuri apzīmēti no 01.01.2010) - UELN kods:	15 zīmju burtciparu kods, ko veido: 1) ar UELN sistēmu saderīgs sešciparu identifikācijas kods datubāzei; 2) zirga individuālais deviņciparu numurs.
Papildus apzīmēšana	Izmanto starptautisko zirga apmatojuma krāsas un pazīmju aprakstu Degzīme Transponders
Ciltsgrāmata	Ieraksta zirga identifikācijas numuru, CG numuru)

5. LATGALES RIKŠOTĀJU ŠĶIRNES ZIRGU IEKĻĀUŠANA CILTSGRĀMATĀ

Ciltsgrāmatu izmanto:

- ciltsdarba sasniegumu analīzei;
- labāko dzīvnieku izlasei, atlasei un reģistrēšanai;
- turpmāko ciltsdarba uzdevumu noteikšanai;
- izcelšanās datu ticamības pārbaudei.

Ciltsgrāmatu kārtu šķirnes zirgu audzētāju biedrība. Zirga atbilstības izvērtēšanai un uzņemšanai ciltsgrāmatā biedrība izmanto dzīvnieka individuālajā uzskaites kartītē (turpmāk – ciltskartītē) vai zootehniskajā sertifikātā norādītos datus.

Lai zirgu ierakstītu ciltsgrāmatā, tā īpašnieks slēdz ar biedrību vienošanos par zirgu ierakstīšanu ciltsgrāmatā.

Prasības zirga ierakstīšanai ciltsgrāmatas A un B daļā

Ciltsgrāmatā ir divas daļas – galvenā A daļa (turpmāk – galvenā daļa) un papilddaļa – B daļa (turpmāk – papilddaļa).

Galvenajā (A) daļā uzņem dzīvos zirgus no gada vecuma:

- Zirgus, kuriem ir šķirnei atbilstoša izcelsme četrās paaudzēs (1.izcelsmes grupa);
- Uzlabotājšķirņu ērzeļus, kas tiek izmantotas vaislā audzēšanas programmas ietvaros un sertificēti Latgales rikšotāju šķirnes darbaspēju uzlabošanai.

Papilddaļā (B) ieraksta šķirnes zirgus, kas atbilst audzēšanas programmas minimālajām prasībām, krustojuma dzīvniekus.

Pēcnācēju statusa paaugstināšana no papilddaļas – ja māte ierakstīta B daļā, bet tēvs A daļā un pārstāv 1.izcelsmes grupu, tad pēcnācējs tiek ierakstīts A daļā, ja pēcnācējam ir šķirnei atbilstoša izcelsme četrās paaudzēs atbilstoši audzēšanas programmas prasībām.

Ja zirgu īpašnieks vairs nevēlas, lai attiecīgā ganāmpulka zirgi tiktu ierakstīti ciltsgrāmatā, īpašnieks iesniedz organizācijā iesniegumu par atteikšanos no šī pakalpojuma.

Datus par ciltsgrāmatā ierakstītajiem dzīvniekiem glabā organizācijas arhīvā un nodrošina visiem interesentiem piekļuvi minētajiem datiem

Ciltsgrāmatā norādāmie dati.

Par dzīvniekiem, kurus ieraksta ciltsgrāmatā, tiek uzskaitīta šāda informācija:

- vārds
- identifikācijas numurs;
- dzimšanas gads un datums;
- dzimums;
- augums skaustā;
- šķirne;

- krāsa un pazīmes (pielietojot starptautisko zirga identifikācijas metodi);
- dzimšanas vieta (saimniecības nosaukums, pagasts, novads);
- zirga ģimene (uzvārds, saimniecības nosaukums, pagasts, novads).

Vērtējuma apraksts:

- reģistrēta zirga izcelšanās;
- zirga izmēri – skausta augstums, krūšu apkārtmērs un pēdvidus apkārtmērs;
- eksterjera vērtējums;
- vairošanas darbība;
- darbaspēju pārbažu rezultāti.

6. AUDZĒŠANAS PROGRAMMAS SELEKCIJAS UN AUDZĒŠANAS MĒRĶIS

Latvijas rikšotāju zirgu šķirnes selekcijas mērķis ir saglabāt un uzlabot vietējo apdraudēto zirgu šķirni – Latgales rikšotājus, kā šķirnes pamatu izmantojot 20.gadsimtā Latvijā hipodroma vajadzībām izaudzētos rikšotāju šķirņu zirgu pēcnācējus, kas ir dokumentāri pierādāms to izcelsmē, un veicot šķirnes zirgu darbaspēju kvalitātes uzlabošanu atbilstoši rikšotāju šķirņu zirgu prasībām.

Uzdevumi:

1. Saglabāt Latgales rikšotāju zirgu šķirni kā gēnu resursu
2. Uzlabot Latgales rikšotāju zirgu šķirnes darbaspēju kvalitāti, ierobežoti izmantojot augstvērtīgus radniecīgo šķirņu vaisliniekus, lai izkoptu šķirni kā piemērotu rikšotāju darbaspēju pārbaudēm.
3. Saglabāt Latgales rikšotāju zirgu šķirnes vēsturiski veidotās īpašības – labu veselību, izturību, nosvērtu temperamentu un labdabību.
4. Palielināt kvalitatīvu tīršķirnes dzīvnieku skaitu ar selekcijas mērķim atbilstošu izcelsmi, veidojot no šiem dzīvniekiem šķirnes ciltskodolu.
5. Veicināt krustojumu dzīvnieku šķirnības paaugstināšanu, vaislā izmantojot Latgales rikšotāju zirgu šķirnes tīršķirnes vaisliniekus ar selekcijas mērķim atbilstošu izcelsmi.
6. Nepieļaut izmantot vaislā nezināmas izcelsmes zirgus bez pārliecinošām rikšotāju darbaspējām.

7. SNIEGUMA PĀRBAUDE

Snieguma pārbaude Latgales rikšotāju zirgu šķirnei ietver zirgu eksterjera vērtēšanas un zirgu darbaspēju novērtēšanas datu reģistrēšanu.

Latgales rikšotāju šķirnes zirgu snieguma pārbaudes datu uzskaites datubāzi uztur un snieguma pārbaudes datu apstrādi nodrošina šķirnes zirgu audzētāju biedrība.

Snieguma pārbaude un pārraudzība ir brīvprātīgs pasākums, ko ganāmpulkā nodrošina tā īpašnieks.

Zirgu eksterjeru vērtē fiziskā persona, kas ir saņēmusi sertifikātu zirgu vērtēšanai un noslēgusi līgumu ar šķirnes zirgu audzētāju biedrību par zirgu vērtēšanu audzēšanas programmas īstenošanai (turpmāk – zirgu vērtētājs) vai šķirnes zirgu audzētāju biedrības izveidota komisija.

Zirgu darbaspēju noteikšanu skrejceļā veic sertificēts veterinārs, sertificēts zirgu vērtētājs un tiesnesis, kuru nozīmē sacensību organizatori.

Zirgus vērtē pēc sekojošiem kritērijiem:

- izcelsme
- izmēri
- eksterjers,
- darbaspējas
- pēcnācēju kvalitāte.

Zirgu šķirniību nosaka tikai pēc zirga izcelsmi pierādošiem dokumentiem.

Katru kritēriju vērtē pēc 10 ballu skalas:

- 10 - attiecīgā pazīme izteikta izcili,
- 9 - attiecīgā pazīme izteikta teicami,
- 8 - attiecīgā pazīme izteikta ļoti labi,
- 7 - attiecīgā pazīme izteikta labi,
- 6 - attiecīgā pazīme izteikta vidēji,
- 5 - attiecīgā pazīme izteikta zem vidējā,
- 4 - attiecīgā pazīme izteikta apmierinoši,
- 3 - attiecīgā pazīme izteikta neapmierinoši,
- 2 - attiecīgā pazīme izteikta slikti,
- 1 - attiecīgā pazīme izteikta ļoti slikti.

7.1. Izcelsme

Zirgi pēc izcelsmes tiek iedalīti trijās grupās:

- 1. izcelsmes grupa.** Tīršķirnes Latgales rikšotāji (ar zināmu izcelsmi vismaz 4.paaudzēs) pēc šķirnes zirgu audzētāju biedrības, kura īsteno audzēšanas programmu, atzinuma.
- 2. izcelsmes grupa.** Uzlabotājšķirņu ērzeļi (Krievijas, Orlova, Amerikas rikšotāju šķirņu ērzeļi, šo šķirņu savstarpēji krustojumi). Izmantojami tikai ar 1. izcelsmes grupā iekļautajām ķēvēm darbaspēju uzlabošanai.
- 3. izcelsmes grupa.** Krustojumu ķēves pēc šķirnes zirgu audzētāju biedrības veidotas zirgu vērtēšanas ekspertu komisijas atzinuma par atbilstību audzēšanas programmai. Ķēvēm jāatbilst audzēšanas programmas prasībām un sasniedz minimālās darbaspēju prasības. Lecināšanai atļauts izmantot tikai 1. izcelsmes grupas vaislas ērzeļus.

Šķirnes vaislas kodolā tiek iekļauti:

- LŠZAA apstiprinātie, 1. izcelsmes grupā iekļautie Latgales rikšotāju šķirnes ērzeļi un ķēves (5. pielikums);
- LŠZAA apstiprināto 1. izcelsmes grupā iekļauto zirgu pēcnācēji, kuri atbilst izcelsmes prasībam un ir iegūti saskaņā ar audzēšanas programmu;
- Pēc LŠZAA izvērtējuma 3. izcelsmes grupā iekļautās krustojumu ķēves **ar darbaspēju vērtējumu, kas sasniedz minimālās darbaspēju prasības** (tikai pārojumos ar Latgales rikšotāju šķirnes ērzeļiem pēc LŠZAA apstiprināta lecināšanas plāna. Ja ķēvi nav iespējams novērtēt traumas vai vecuma dēļ, vērtē pēc pēcnācēju darbaspēju rādītājiem, vismaz divi vērtēti pēcnācēji vienā vecuma grupā, vidējais vērtējums sasniedz šķirnes minimālās darbaspēju prasības);
- Latvijā dzimušas rikšotāju tipa ķēves ar zināmu vai daļēji zināmu izcelsmi, kuras atbilst programmas prasībām (ar šķirnes zirgu audzētāju biedrības veidotas zirgu vērtēšanas ekspertu komisijas atzinumu par atbilstību saglabāšanas programmai, iekļaujamas 1. izcelsmes grupā, ja ķēvei zināma izcelšanās, vai 3. izcelsmes grupā, ja daļēji zināma izcelšanās un **sasniedz minimālās darbaspēju prasības**);
- Krievijas, Orlova, Amerikas rikšotāju šķirņu ērzeļi, kā arī šo šķirņu savstarpēji krustojumi (ar šķirnes zirgu audzētāju biedrības veidotas sertifikācijas komisijas atzinumu par atbilstību audzēšanas programmai).

7.2. Eksterjera un izmēru vērtēšana

Latgales rikšotājus vērtē izmantojot eksterjera un gaitu kvalitātes vērtēšanas metodi, kura ietver 10 punktu vērtējumu par katru eksterjera grupu. Pazīmes sadalītas septiņās eksterjera un gaitu kvalitātes grupās. Eksterjeru vērtē sertificēts zirgu vērtētājs. Vaislas ērzeļa eksterjeru vaislinieka sertifikāta iegūšanai vērtē komisija vismaz 3 cilvēku sastāvā (sertificēti zirgu vērtētāji).

Atzīme par katru no eksterjera grupām tiek piešķirta, ņemot vērā dotās pazīmes izteiktību un eksterjera kļūdas. Eksterjera novērtējumu iegūst, summējot punktus par katru no šīm grupām. Sertificēts zirgu vērtētājs aizpilda *Latgales rikšotāju šķirnes zirgu vērtēšanas lapa* (3. pielikums).

Zirgu mērīšanu veic no 24 mēnešu vecuma. Zirgiem tiek noteikti šādi izmēri – skausta augstums, krūšu apkārtmērs un pēdvidus apkārtmērs.

Latgales rikšotāju šķirnes zirgiem tiek noteikti šādi izmēri: minimālās prasības ērzeļiem **156-180-19,0**, ķēvēm **154-178-18,5**.

Ja ķēve parāda izcilas darbaspējas 1600 m distancē, kā arī, ja tā atbilst 1. izcelsmes grupai, izmēri netiek vērtēti kā kritērijs ķēves iekļaušanai vaislas sastāvā. Ērzeļiem ar augstvērtīgām darbaspējām, kā arī atbilstoši 1. izcelsmes grupai, izmēri pieļaujami mazāki pēc sertifikācijas komisijas lēmuma.

7.3. Darbaspēju vērtēšana

Rikšotāju šķirņu zirgu darbaspēju pārbaudēm ir nepieciešami speciāli iekārtoti skrejceļi. 2012. un 2013. gadā pēc liela pārtraukuma tika atjaunotas rikšošanas sacensības uz Rāznas ezera ledus. Tomēr mainīgie laika apstākļi neļauj šāda veida rikšotāju darbaspēju pārbaudi veikt regulāri un iekļaut darbaspēju vērtēšanas metodikā.

Darbaspējas ir viens no galvenajiem kritērijiem zirga iekļaušanai vaislas sastāvā. **Kā obligāts darbaspēju vērtējums visiem Latgales rikšotājiem ir 1600 m distance rikšošanā sporta divričos uz ātrumu sertificētā trasē vērtēšanas komisijas klātbūtnē.** Komisijas sastāvā

(vismaz 3 cilvēki) tiek iekļauti: sertificēts vetārsts, sertificēts zirgu vērtētājs un tiesnesis, kuru nozīmē sacensību organizatori. Rezultātus fiksē protokolā.

Rikšošanas sacensību rezultāti 1600 m distancē var būt izšķirošais faktors zirga iekļaušanai vaislas sastāvā. Šis darbaspēju pārbaudes veids izmantojams, lai noteiktu vaislas ērzeļu atbilstību Latgales rikšotāju zirgu šķirnes kvalitātes uzlabošanai, noteiktu vaislas ķēvju un pēcnācēju kvalitāti, kā arī visos strīdīgajos gadījumos (nepilna vai neskaidra zirga izcelsme, nepietiekami izmēri, nepietiekams eksterjera vērtējums u.c.), kur zirgam jāspēj izpildīt normatīvi 1600 m distancē rikšošanā divričos uz ātrumu.

Minimālās ātruma prasības 1600m distancē ir 2.50,00 2-3 gadu vecumā un 2.41,00 vecākiem zirgiem. Vaislas sastāvā neiekļauj krustojumu zirgus, kuru rezultāti vai pēcnācēju vidējie rezultāti nesasniedz šīs prasības.

Uzlabotājšķirņu vaislas ērzeļiem jāasniedz sekojoši rezultāti 1600m distancē:

- **Krievijas rikšotāju šķirnes ērzeļiem – 2.15,00***
- **Orlova rikšotāju šķirnes ērzeļiem – 2.20,00***
- **Amerikas rikšotāju šķirnes ērzeļiem – 2.10,00***

Ja ērzelis ir jaunāks par 5 gadiem, pārbaudes ērzeļa lecināšanas sertifikātu tas saņem, ja rezultāti atbilst minimālajām 2 – 4 gadus vecu zirgu prasībām.

Lai lecināšanas sertifikātu saņemtu **Latgales rikšotāju šķirnes ērzelis**, atbilstošs 1.izcelsmes grupai, darbaspēju pārbaudžu rezultāts ir obligāts, taču tas **netiek vērtēts kā kritērijs zirga sertifikācijai. Ķēvēm, kas atbilst 1.izcelsmes grupai, darbaspēju pārbaudžu rezultātiem ir informatīva nozīme un tas neierobežo to izmantošanu vaislā.**

Rikšotāju zirgiem, kuri iekļauti programmā un regulāri piedalās rikšošanas darbaspēju pārbaudēs, nepieciešama darbaspēju pārbaudes kartīte (9.pielikums), kuru aizpilda pēc katras darbaspēju pārbaudes, kur zirgs ir piedalījies.

Darbaspējas zirgiem novērtē pēc dokumentiem, kas apliecina pārbaudžu rezultātus šķirnes zirgu audzētāju organizāciju atzītos skrejceļos Latvijā un hipodromos (ārpus Latvijas).

7.4. Vaislas ērzeļu izlase

Šķirnes zirgu audzēšanas biedrība izsniedz lecināšanas sertifikātu vaislas ērzeļiem, kuri atbilst noteiktiem kritērijiem. Veicot vaislinieku izlasi, vaislas ērzeļus novērtē pēc izcelsmes, izmēriem, eksterjera, darbaspējām un temperamenta, kā arī pēc pēcnācēju kvalitātes. Vaislinieka izmantošanas sertifikātu ērzelis saņem uz 5 gadiem. Sertifikāts tiek pagarināts, balstoties uz pēcnācēju darbaspēju rādītājiem un eksterjera kvalitāti (5. pielikums).

Izcelsme.

Pēc izcelsmes sertifikācijas prasībām atbilst ērzeļi:

- LŠZAA apstiprinātie, Latgales rikšotāju šķirnes 1. izcelsmes grupā iekļautie ērzeļi (5. pielikums);
- LŠZAA apstiprināto 1. izcelsmes grupā iekļauto zirgu pēcnācēji ar zināmu izcelsmi četrās paaudzēs, kuri atbilst izcelsmes prasībām un ir iegūti saskaņā ar audzēšanas programmu;
- Ērzeļi, kuri pieder Krievijas, Orlova, Amerikas rikšotāju zirgu šķirnēm vai ir šo šķirņu savstarpēji krustojumi (ar šķirnes zirgu audzētāju organizācijas veidotas sertifikācijas komisijas atzinumu par izcelsmes atbilstību audzēšanas programmai, 3.izcelsmes grupa). **Audzēšanas programmas ietvaros izmantojami vaislā tikai ar 1. izcelsmes grupā iekļautajām ķēvēm darbaspēju kvalitātes uzlabošanai.**

Izmēri

Latgales rikšotāju minimālie izmēri ērzeļiem ir 156 – 180 – 19, ieteicamie – ne zemāki par 157 – 182 – 20. Programmā iekļaujamiem radniecisko šķirņu vaislas ērzeļiem izmēru minimālās prasības: Krievijas rikšotājiem – 158 – 180 – 19,5, Orlova rikšotājiem – 160 – 183 – 20, Amerikas rikšotājiem – 158 – 180 – 19,5.

Ja 2.izcelsmes grupas ērzelis nesasniedz kādu no minimālajiem izmēriem, tad šādu dzīvnieku vaislas sastāvā drīkst iekļaut, ja šis ērzelis vai ērzeļa pēcnācēji uzrāda izcilus sasniegumus darbaspēju pārbaudēs. Ērzeļiem, atbilstoši 1.izcelsmes grupai, izmēri pieļaujami mazāki pēc biedrības lēmuma, ja ērzelis piemērots Latgales rikšotāju zirgu šķirnes saglabāšanai.

Eksterjera vērtējums. Iekļaušanai vaislas sastāvā ērzeļiem 10 punktu sistēmā vērtē septiņas eksterjera grupas. Vaislas ērzelim kopsummā par eksterjera vērtējumu jāiegūst vismaz 50 eksterjera vērtēšanas punkti. Ērzeļiem, atbilstoši 1.izcelsmes grupai, pieļaujams zemāks eksterjera vērtējums pēc sertifikācijas komisijas lēmuma.

Darbaspēju un temperamenta pārbaude

Vaislinieka sertifikāta iegūšanai, vaislas ērzeļa darbaspējas pārbauda sporta divričos atzītos skrejceļos, fiksējot ātrumu, kādā veikta **1600 m** distance. Ērzeļiem, atbilstoši 1.izcelsmes grupai, darbaspēju pārbaudu rezultāts ir obligāts, taču tas netiek vērtēts kā kritērijs zirga sertifikācijai.

Uzlabotājšķirņu vaislas ērzeļiem jāsasniedz sekojoši rezultāti 1600m distancē:

- **Krievijas rikšotāju šķirnes ērzeļiem – 2.15.00***
- **Orlova rikšotāju šķirnes ērzeļiem – 2.20,00***
- **Amerikas rikšotāju šķirnes ērzeļiem – 2.10,00***

Ja ērzelis ir jaunāks par 4 gadiem, pārbaudes ērzeļa lecinašanas sertifikātu tas saņem, ja rezultāti atbilst minimālajām 2–3 gadus vecu zirgu prasībām (2.50,00). Lai sertifikātu pagarinātu, ērzelim jāuzrāda šķirnei atbilstošs rezultāts un/vai pēcnācēju vērtējums.

2.izcelsmes grupas vaislas ērzeļiem, kuriem darbaspējas nav objektīvi nosakāmas traumas, vecuma vai citu apstākļu dēļ, šo izlases kritēriju pie pirmās sertifikācijas neiekļauj kopējā novērtējumā, bet, veicot sertifikāta pagarināšanu, ņem vērā pēcnācēju kvalitāti.

Nav paredzēts izmantot vaislā nelīdzsvarotus, bailīgus un agresīvus ērzeļus, saglabājot šķirnei raksturīgo temperamenta līdzsvarotību un labdabīgumu.

Pēcnācēju kvalitāte

Vaislas ērzeļu vērtējums pēc pēcnācēju kvalitātes tiek veikts, ja iegūts un vērtēts **vismaz viens pēcnācējs** (eksterjera vērtējums, darbaspēju pārbaudu rezultāti).

Pēcnācēju kvalitāte ir viens no noteicošajiem kritērijiem vaislas ērzeļa sertifikāta derīguma termiņa pagarināšanai 2.izcelsmes grupas ērzeļiem. Vaislas ērzeļiem pēcnācēju darbaspēju vidējam vērtējumam ir jāsasniedz minimālās prasības 1600 m distancē - **2.50,00 2-3 gadu vecumā un 2.41,00 vecākiem zirgiem (vismaz viens vērtēts pēcnācējs vai trīs pēcnācēju labākie rezultāti vienā no vecuma grupām, ja pēcnācēju skaits ir vismaz trīs)**.

Ja ērzeļa pēc darbaspējām pārbaudīto pēcnācēju skaits ir 10 un vairāk pēcnācēji, izvērtē 1/3 daļu pēcnācēju darbaspēju rādītājus vienā no vecuma grupām, par pamatu ņemot augstvērtīgākos. Vaislinieka sertifikāts netiek pagarināts 2.izcelsmes grupas vaislas ērzeļiem, kuru pēcnācēju darbaspējas ir zemākas nekā šķirnes minimālās prasības un/vai eksterjera vidējais vērtējums nesasniedz 45 punktus.

Ērzeļiem, atbilstoši 1.izcelsmes grupai, pēcnācēju kvalitāte var nebūt iemesls ērzeļa iekļaušanai vai izslēgšanai no vaislas sastāva pēc šķirnes zirgu audzētāju biedrības lēmuma.

7.5. Vaislas ķēvju izlase

Par vaislas ķēvi uzskatāmas ķēves no 3 gadu vecuma. Veicot vaislas ķēvju izlasi, audzētāju organizācija ķēves novērtē pēc izcelsmes, izmēriem, eksterjera un darbaspējām, kā arī, ja iespējams, pēc pēcnācēju kvalitātes.

Izcelsme.

Pēc izcelsmes par atbilstošām Latgales rikšotāju zirgu šķirnes vaislas sastāvam atzīstamas:

- LŠZAA apstiprinātās, 1. izcelsmes grupā iekļautās Latgales rikšotāju šķirnes ķēves (5. pielikums);
- LŠZAA apstiprināto 1. izcelsmes grupā iekļauto ķēvju pēcnācējas, kuras atbilst izcelsmes prasībām un ir iegūtas saskaņā ar saglabāšanas programmu;
- Pēc LŠZAA izvērtējuma 3. izcelsmes grupā iekļautās ķēves ar darbaspēju vērtējumu, kas **sasniedz minimālās šķirnes darbaspēju prasības** (tikai pārojumos ar Latgales rikšotāju šķirnes ērzeļiem pēc LŠZAA apstiprināta lecināšanas plāna. Ja ķēvi nav iespējams novērtēt traumas vai vecuma dēļ, vērtē pēc pēcnācēju darbaspēju rādītājiem, vismaz trīs vērtēti pēcnācēji vienā vecuma grupā, vidējais vērtējums pārsniedz šķirnes minimālās darbaspēju prasības);
- Latvijā dzimušas rikšotāju tipa ķēves **ar zināmu izcelsmi 4.paaudzēs**, kuras atbilst programmas prasībām (ar šķirnes zirgu audzētāju organizācijas veidotas zirgu vērtēšanas ekspertu komisijas atzinumu par atbilstību saglabāšanas programmai, **iekļaujamas 1. izcelsmes grupā**);
- Latvijā dzimušas rikšotāju tipa ķēves **ar daļēji zināmu izcelsmi**, kuras atbilst programmas prasībām un **sasniedz minimālās darbaspēju prasības** (ar šķirnes zirgu audzētāju organizācijas veidotas zirgu vērtēšanas ekspertu komisijas atzinumu par atbilstību saglabāšanas programmai, **iekļaujamas 3. izcelsmes grupā**).

Izmēri

Minimālās prasības vaislas ķēvēm ir 154-178-18,5. Ja ķēve parāda izcilas darbaspējas 1600 m distancē vai atbilst 1.izcelsmes grupai, izmēri netiek vērtēti kā kritērijs ķēves iekļaušanai vaislas sastāvā.

Eksterjera vērtējums

Iekļaušanai vaislas sastāvā ķēvēm 10 punktu sistēmā vērtē septiņas eksterjera un gaitu kvalitātes grupas. Vaislas ķēvei kopsummā par eksterjera vērtējumu jāiegūst vismaz 45 eksterjera vērtēšanas punkti. Ķēvēm, atbilstošām 1.izcelsmes grupai, nepietiekams eksterjera vērtējums nav noteicošais faktors ķēves brāķēšanā.

Darbaspēju un temperamenta pārbaude

Darbaspējas vaislas ķēvēm nosaka divričos uz ātrumu **1600 m distancē**.

Minimālās prasības 1600 m distancē jāsniedz vaislas ķēvēm **ar daļēji zināmu izcelsmi (3.izcelsmes grupa)**, lai ķēvi varētu iekļaut vaislas sastāvā. **Darbaspēju kvalitāte ir galvenais rādītājs, lai ķēves ar daļēji zināmu izcelsmi iekļautu audzēšanas programmā** (pēc šķirnes zirgu audzētāju biedrības lēmuma). Ja 3.izcelsmes grupas ķēvi nav iespējams novērtēt pēc darbaspēju kvalitātes traumas vai vecuma dēļ, to vērtē pēc pēcnācēju darbaspēju rādītājiem (vismaz viens vērtēts pēcnācējs, vidējais rezultāts 1600 m pārsniedz šķirnes minimālās prasības).

Pēcnācēju kvalitāte

Vaislas ķēvju kvalitāti vērtē pēc pēcnācēju eksterjera un darbaspēju novērtējumiem. Vaislas ķēvēm nosaka pēcnācēju darbaspēju vidējo vērtējumu 1600 m distancē (divgadīgo, trīsgadīgo, četrgadīgo vai vecāku zirgu grupā, vismaz divu pēcnācēju labākie rezultāti vienā no vecuma grupām). Ja nevienam no 3.izcelsmes grupas ķēves pēcnācējiem labākais rezultāts nesasniedz Latgales rikšotāju minimālās prasības 1600 m distancē, šķirnes zirgu audzētāju biedrība var lemt par ķēves izslēgšanu no audzēšanas programmas.

Ķēvēm ar daļēji zināmu izcelsmi pēcnācēju kvalitātes vērtējums ir noteicošais ķēves tālākai izmantošanai vaislā. Pēcnācēju darbaspēju vidējam vērtējumam ir jāsasniedz minimālās prasības 1600 m distancē - **2.50,00 2-3 gadu vecumā un 2.41,00 vecākiem zirgiem.** Ja nevienā no vecuma grupām pēcnācēju vērtējums nesasniedz šķirnes minimālās prasības, ķēvi izslēdz no vaislas sastāva (**vismaz viens vērtēts pēcnācējs vai trīs pēcnācēju labākie rezultāti vienā no vecuma grupām, ja pēcnācēju skaits ir vismaz trīs.**)

Pēcnācēju darbaspēju vērtējumu izmanto gadījumos, ja ķēvi ar daļēji zināmu izcelšanos nav iespējams novērtēt pēc darbaspēju kvalitātes traumas vai vecuma dēļ. Ķēvi ar daļēji zināmu izcelšanos var iekļaut vaislas sastāvā, ja pēcnācēju vidējie rezultāti 1600 m (ņemot labāko sasniegto) vienā vecuma grupā pārsniedz šķirnes minimālās prasības (**vismaz viens vērtēts pēcnācējs vai trīs pēcnācēju labākie rezultāti vienā no vecuma grupām, ja pēcnācēju skaits ir vismaz trīs.**)

1.izcelsmes grupas ķēvēm pēcnācēju kvalitātei ir informatīva nozīme un neierobežo ķēves turpmāku izmantošanu vaislā audzēšanas programmas ietvaros.

7.6. Pēcnācēju kvalitātes novērtēšana

Rikšotāju zirgu pēcnācēju vērtēšana pēc eksterjera un darbaspējām veicama no 2 gadu vecuma, izlasot labākos eksemplārus iekļaušanai vaislas sastāvā. Svarīgi kritēriji pēcnācēju iekļaušanai vaislas ganāmpulkā ir:

- izcelsme,
- tipiskums,
- izmēri,
- darbaspēju pārbaužu rezultāti.

7.7. Kumeļu vērtēšana

Vērtēšana tiek veikta kumeļam no 4 līdz 6 mēnešu vecumam. Vērtēšanu veic sertificēts vērtētājs lauka apstākļos. Kumeļiem tiek vērtēts: eksterjers, gaitas, izcelšanās un kopējais iespaids. Katru pazīmi vērtē 10 punktu sistēmā, maksimālais iegūstamo punktu skaits ir 40 punkti.

7.8. Ciltsdokumentācija

Ciltsdokumentācija nodrošina informāciju par dzīvnieka un tā priekšteču izcelšanos, produktivitāti un ciltsvērtību, kā arī par pārmaiņām, kas notikušas ar dzīvnieku tā dzīves laikā. Ciltsdokumentāciju sagatavo un kārtro šķirnes dzīvnieku audzētāju biedrība atbilstoši attiecīgajiem MK noteikumiem.

Ciltsdokumentācijas kārtrošanai nepieciešamās ziņas biedrība saņem no konkrētā dzīvnieka īpašnieka un dzīvnieka pārrauga.

Ciltsdokumenti:

- zootehniskais sertifikāts
- ciltskartīņa jeb individuālās uzskaites kartīņa
- vaislinieka izmantošanas sertifikāts

Zootehniskais sertifikāts

Zootehniskais sertifikāts ir izcelsmes sertifikāts, ko par vaislas dzīvniekiem vai to reproduktīvajiem produktiem izsniedz papīra vai elektroniskā formā un kurā sniegta informācija par vaislas dzīvnieka vai tā reproduktīvo produktu ģenētisko izcelsmi, identifikāciju. Izsniedz tikai tīršķirnes vaislas lauksaimniecības dzīvniekiem.

Zootehniskais sertifikāts atbilst noteiktai formai, izņemot ja:

- nepieciešamā informācija norādīta citos dokumentos.
- informācija ir iekļauta zirgu dzimtas dzīvnieka individuālā pastāvīgā identifikācijas dokumentā (pasē).

Izcelsmes apliecinājumu izsniedz dzīvniekiem, kuri nav tīršķirnes.

Dzīvnieka individuālā uzskaites kartīte (ciltskartīte)

Ciltskartīti kārtu papīra formā vai elektroniski biedrības snieguma pārbaudes un pārraudzības datubāzē.

Ciltskartītē paredz ailes šādiem ierakstiem par lauksaimniecības dzīvnieku:

- dzimšanas datums, vieta, audzētājs un tā ganāmpulka reģistra numurs, īpašnieks;
- identifikācijas numurs un dzimums;
- šķirne un asinība;
- izmēri (atbilstoši audzēšanas programmā paredzētajam);
- priekšteču izcelšanās četrās paaudzēs (identifikācijas numuri, ciltsgrāmatas numuri);
- dzīvnieka attīstības rādītāji, produktivitāte, eksterjera vērtēšanas dati (atbilstoši audzēšanas programmā paredzētajam);
- atražošanas rādītāji (pēcnācēji);
- ciltsgrāmatas numurs un datums, kad dzīvnieks ierakstīts ciltsgrāmatā.

Vaislinieka izmantošanas sertifikāts

Ciltsdokuments, kurš apliecina to, ka ērzelis atzīts par atbilstošu šķirnes dzīvnieku pavairošanai saskaņā ar audzēšanas programmu.

Nolikumu par Latgales rikšotāju zirgu šķirnes vaislas ērzeļu sertificēšanu skat. 5.pielikumā.

Zootehniskās uzskaites pirmdokumenti

Sekmīgs selekcijas darbs zirgkopībā iespējams tikai tādās saimniecībās, kur ir regulāra un precīza zootehniskā uzskaitē. Jo plašāka un vispusīgāka informācija par dzīvniekiem, jo sekmīgāks ganāmpulkā ir izlases un atlasē darbs. Kaut arī modernā datortehnika atvieglo pašu datu apstrādi un izvērtēšanu, tā neatvieglo datu iegūvi.

Dzīvnieku reģistra dokumenti

- ▶ Zirga reģistrācijas kartīte
- ▶ Izziņa par reģistrētu ganāmpulku
- ▶ Izziņa par reģistrētu novietni
- ▶ Dzīvnieku pārvietošanas deklarācija (ja dzīvnieki pirkti vai pārdoti, pārvietoti):
  - dzīvnieka saņēmējam;
  - dzīvnieka nosūtītājam.
- ▶ Zirga pase
- ▶ Novietnes dzīvnieku reģistra grāmata (*izmantojot LDC elektronisko ziņojumu ievades sistēmu, saimniecībā nav jāuztur Novietnes žurnāls papīra dokumenta veidā*).
- ▶ Ķēves lecināšanas apliecība;
- ▶ Notikuma ziņojuma lapas 2. eksemplārs.

Zirga reģistrācijas kartīte

Zirga reģistrācijas kartiņu izraksta sertificēta persona 6 mēnešu laikā, kamēr kumeļš atrodas pie mātes, pamatojoties uz mātes individuālo uzskaites kartīti, pasi vai mātes šķirnes dzīvnieka sertifikātu un lecināšanas vai apsēklošanas dokumentācijā norādītajiem datiem. Ierakstus dzīvnieka individuālajā uzskaites kartītē izdara saskaņā ar normatīvajiem aktiem par dzīvnieku, ganāmpulku, novietņu reģistrēšanu un dzīvnieku apzīmēšanu un pārraudzības datiem.

Ķēves lecināšanas apliecība

Lecināšanas apliecības veidlapas izsniedz LDC vaislas ērzeļu īpašniekiem, kuru ērzeļi atzīti par vaislā izmantojamiem normatīvajos aktos noteiktā kārtībā. Ērzeļa turētājs ir atbildīgs par lecināšanas apliecību izsniegšanu un ierakstīto datu patiesumu. Lecināšanas apliecības ir paškopējošas 3 eksemplāros. 1.eksemplāru aizpildītu nosūta uz LDC, 2.eksemplārs paliek pie ķēves īpašnieka un 3.eksemplārs pie ērzeļa īpašnieka.

Dabīgā lecināšanā izmantojamo vaislinieku vaislas darbības uzskaites žurnāls

Šķirnes zirgu audzēšanas saimniecībās, kurās vaislas ķēvju lecināšanai izmanto saimniecības īpašumā esošo ērzeli, veic ierakstu lecināšanas žurnālā, norādot ar kādu ērzeli un kad ķēve lecināta. Ieraksta pareizību garantē šķirnes zirgu audzēšanas saimniecības vadītājs. Dabīgās lecināšanas dati saimniecībai jānosūta uz LDC likumā noteiktajā kārtībā vai jāievada LDC reģistrā elektroniski.

PIELIKUMI

**Latgales rikšotāju zirgu šķirnes saglabāšanā pieļaujamo šķirņu
apzīmējumi**

Šķirnes apzīmējums	Šķirnes nosaukums
RK	Latgales rikšotājs
RKK	Rikšotājs (krustojums)
KR	Krievijas rikšotājs
AR	Amerikas rikšotājs
OR	Orlova rikšotājs
LR	Latgales rikšotājs (zirgu grupa), nosaukums vairs netiek izmantots

Zirgi, atbilstoši Latgales rikšotāju zirgu šķirnei (pēc šķirnes zirgu audzētāju biedrības atzinuma)

Par Latgales rikšotāju šķirnes zirgiem (iekļaujami vaislas sastāvā), LŠZAA atzīst un saglabāšanas programmā iekļauj sekojošus zirgus, turpmāk apzīmējami kā RK (Latgales rikšotājs):

1. Izcelsme grupa

Ērzeļi:

LV060323950003, **Herkules** (pēc sertifikācijas)

LV001000001414, **Gercogs**

LV028206650004, **Cigars**

LV001000002761, **Moi Angel Serebrjanij**

Vaislas ķēves:

LV028206650003, **Gaipa**

LV060323950002, **Monšer**

LV001000000341, **Pavļinka**, māte Gaipa;

LV001900000991, **Gospaža Gamelton**, māte Gaipa;

LV001000002253, **Magnolija**, māte Monšer

LV001000002763, **Gracija**, māte Gaipa;

LV001000002762, **Paegļa**, māte Pavļinka;

LV001000003178, **Acelija**, māte Azartnaja;

LV001000003179, **Akacija**, māte Azartnaja;

LV001000003259, **Gitana**, māte Gaipa.

2. Izcelsmes grupa

Uzlabetājšķirņu ērzeļi*

LV036824150010, **Gubernator** (pēc sertifikāta atjaunošanas)

RU094800011987, **Fiksaž**

*Atļauts izmantot vaislā uz iepriekš nosauktajām 1.izcelsmes grupas ķēvēm, viņu pēcnācēji uzskatāmi par tīršķirnes Latgales rikšotājiem, 1.izcelsmes grupa.

3. Izcelsmes grupa

Krustojumi un ķēves bez izcelsmes*, turpmāk apzīmējami kā RKK.

Uz šo izcelsmes grupu pretendē sekojošas ķēves (sasniedzot darbaspēju minimālās prasības vai pēcnācēju minimālās darbaspēju prasības):

LV036824150002, Lolita

LV039166150002, Riksa

LV036824150008, Latgalija, māte Lolita
LV001000000348, Latgales Leģenda, māte Latgalija
LV001000000349, Večerinka, māte Gleidis
LV001000000347, Laguna, māte Lolita
LV036824150006, Gleidis, māte Lolita
LV001000002766, Ladoga, māte Laguna;
LV001000002662, Ruģiņa, māte Riksa.
LV001000003263, Dobraja Skazka, māte Riksa.
LV001000003795, Latgales Gubernija, māte Latgalija;
LV001000003799, Geiša Gleidisa, māte Gleidis

Atļauts saglabāšanas programmas ietvaros izmantot vaislā tikai ar darbaspēju vērtējumu katrai no ķēvēm, sasniedzot minimālās šķirnes prasības, pārojamos ar Latgales rikšotāju šķirnes ērzeļiem pēc šķirnes zirgu audzētāju biedrības, kas īsteno audzēšanas programmu, apstiprināta lecināšanas plāna. Ja ķēvi nav iespējams novērtēt traumas vai vecuma dēļ, vērtē pēc pēcnācēju darbaspēju rādītājiem, vidējais vērtējums pārsniedz šķirnes minimālās prasības.

3. izcelsmes grupā iekļauto krustojumu ķēvju pēcnācēji no 1.izcelsmes grupas vaislas ērzeļiem var tikt iekļauti 1. izcelsmes grupā, sasniedzot tīršķirni, ja iegūti, vadoties pēc šķirnes zirgu audzētāju biedrības izstrādāta lecināšanas plāna, izmantojot 1.izcelsmes grupā iekļautos Latgales rikšotāju zirgu šķirnes ērzeļus vismaz divās paudzēs.

Latgales rikšotāju šķirnes zirgu vērtēšanas lapa

Kritērijs	Vērtējamie parametri	Ķermeņa daļu apraksts un izteiktības pakāpe*	Novērtējums
Ekstejers			
1. Tips	Konstitūcija	Sausa, mitra, smalka, rupja, pārsmalcināta, stipra. Mitrumi: vēzīšu locītavās, lecamās locītavās	
	Uzbūve	Harmoniska, pārbūvēta, paīsa, izstiepta, garkājaina	
	Muskulatūra	Labā, apmierinoša, vāja	
	Saites	Stīpras, apmierinošas, vājas	
2. Ķermeņa virsējā līnija	Galva	Liela, proporcionāla, maza, rupja.	
	Ganaši	Plati, vidēji, šauri	
	Kakls	Garš, vidējs, īss. Stāvoklis: augsts, vidējs, zems	
	Skausts	Garš, vidējs, īss, augsts, vidējs, zems	
	Lāpstiņa	Gara, vidēja, īsa, slīpa, vidēja, stāva	
	Mugura	Gara, vidēja, īsa, taisna, izliekta, ieliekta	
	Josta	Gara, vidēja, īsa, pilna, taisna, iekritusi	
3. Ķermeņa platuma vērtējums	Krūšu kurvis	Plats, vidējs, šaurs, dziļš, vidējs, sekls	
	Ribas	Apaļas, vidējas, plakanas	
	Neīstās ribas	Garas, vidējas īsas	
4. Priekškāju vērtējums	Stāvotne	Plata, normāla, šaura, pirksti uz iekšu, pirksti uz āru	
	Karpālās locītavas, pēdvidus	Karpālās locītavas attīstītas labi, apmierinoši, vāji. Izliektas, ieliektas. Pēdvidus attīstīts labi, apmierinoši, vāji, iežmauga, uzkauli.	
	Vēzīšu locītavas	Attīstītas normāli, deformētas (uzaugumi)	
	Vēzīši	Gari, vidēji, īsi, mīksti, normāli, stāvi, stīpa, kaulu galu uzbiezējums	
	Stiegras	Attīstītas labi, apmierinoši, vāji, palielinātas	
	Nagi	Lieli, vidēji, mazi, stāvi, lēzeni, normāli, deformēti, saspiesti papēdī, zems papēdis, pilni. Nagu rags ciets, irdens, plaisains	
5. Pakalkāju vērtējums	Stāvotne	Plata, normāla, šaura, mucveida, iksveida	
	Lecamās locītavas	Attīstītas labi, apmierinoši, vāji, zobenveidīgas, stāvas, irbuļkaulu galviņu palielinājums, stiegru makstu hipertrofija, kurba, špats	
	Pēdvidus	Attīstīts labi, apmierinoši, vāji, iežmauga, uzkauli	
	Vēzīšu locītavas	Attīstītas normāli, deformētas (uzaugumi)	
	Vēzīši	Gari, vidēji, īsi, mīksti, stāvi, stīpa, kaulu galu uzbiezējums	
	Nagi	Lieli, vidēji, mazi, stāvi, lēzeni, normāli, deformēti, saspiesti papēdī, zems papēdis, pilni. Nagu rags ciets, irdens, plaisains	
6. Gaitu precizitāte	Gaitu precizitāte taisnā līnijā	Priekškājas liek: normāli, uz āru, uz iekšu Pakalkājas liek: normāli, uz āru, uz iekšu	
7. Kustību plašums, enerģiskums	Soļi	Plaši, vidēji, īsi, sasteigti, mierīgi, glēvi, elastīgi, ritmiski	
	Rikši	Plaši, vidēji, īsi, sasteigti, mierīgi, neaktīvi, elastīgi, vienmērīgi, nevienmērīgi, aidinieka gaita	
Darbspējas			
Darbspējas		Labākais rezultāts 1600m	

NOLIKUMS PAR LATGALES RIKŠOTĀJU ZIRGU ŠĶIRNES VAISLAS ĒRZEĻU SERTIFICĒŠANU

Latgales rikšotāju zirgu šķirnes ērzelus vērtē sertificēšanai izmantošanai vaislā atbilstoši *Latgales rikšotāju zirgu šķirnes audzēšanas programmas* noteiktajām prasībām.

Latgales rikšotāju zirgu šķirnes audzēšanas programmas ietvaros ērzelus un vaislas materiālu sertificē, ja:

- to ģenētiskā kvalitāte atbilst audzēšanas programmā minētajiem rādītājiem;
- ērzelim ir piešķirts pārbaudāmā vaislinieka vai vaislas materiāla statuss, ja ģenētiskā kvalitāte tam vēl nav noteikta;
- ērzelis ir ierakstīts ciltsgrāmatā;
- ērzelim un vaislas materiālam ir izsniegts zootehniskais sertifikāts;
- ērzelim ir veikta DNS ģenētiskās identitātes pārbaude.

Lecināšanas sertifikātu piešķir šķirnes zirgu audzēšanas biedrība (turpmāk – biedrība).

Pārbaudāmajam vaisliniekam un vaislas materiālam sertifikātu izsniedz uz pārbaudes laiku 5 gadi, kurā iegūst ģenētiskās kvalitātes novērtējumu.

Pēc sertifikāta pagarināšanas, kuru veic pamatojoties uz pēcnācēju kvalitātes vērtējumu, vaislas ērzelis saņem sertifikātu uz neierobežotu darbības laiku.

Pārbaudāmā ērzeļa sertifikāta saņemšanai vaislas ērzeļa īpašnieks Biedrībā iesniedz iesniegumu (6.pielikums), papildus pievienojot:

- Dokumentu, kas apliecina dzīvnieku infekcijas slimību valsts uzraudzības plānā noteikto obligāto pasākumu izpildi;
- Zootehnisko sertifikātu;
- DNS ģenētiskās identitātes pārbaudes rezultātus;
- Ērzeļa darbaspēju pārbaužu rezultātus.

Ja iepriekš minētiem dokumentiem var piekļūt tīmekļa vietnē, tad iesniegumā var norādīt tiešu atsauci uz šo tīmekļa vietni.

Lai vaislas ērzelis saņemtu lecināšanas sertifikātu, šķirnes zirgu audzētāju biedrība:

1. Izveido sertificētu vērtētāju komisiju trīs cilvēku sastāvā;
2. Izvērtējot ērzeļa piemērotību audzēšanas programmas prasībām, lemj par ērzeļa iekļaušanu vaislas sastāvā;
3. Rakstiski motivē savu lēmumu;
4. Sastāda aktu par sertifikācijas rezultātiem;
5. Informē par savu lēmumu ērzeļa īpašnieku un, ja pieņemts negatīvs lēmums, izsniedz rakstisku atteikuma motivāciju;
6. Ērzeļiem, kas atzīti par vaislā derīgiem, biedrība izsniedz elektroniski sagatavotu sertifikātu.

Ja zirgu īpašnieks vēlas sēklot savas ķēves ar Orlova, Krievijas vai Amerikas šķirnes vaislas ērzeļu ievesto biomateriālu vai ved sēklot ķēves ārpus Latvijas, tad par izmantojamo ērzeli /biomateriālu/ pirms sēklošanas ērzeļa īpašnieks Biedrībā iesniedz iesniegumu (6.pielikums), papildus pievienojot:

- Zootehnisko sertifikātu;
- Veterinārā (veselības) sertifikāta kopiju;
- Ērzeļa darbaspēju pārbaužu rezultātus.

Biedrības 2 mēnešu laikā izskata vaislas ērzeļa, ar kuru paredzēta apsēklošana, piemērotību Latgales rikšotāju zirgu šķirnes saglabāšanai.

Sertifikāta pagarināšanai **2 mēnešus** pirms sertifikāta derīguma termiņa beigām vaislas ērzeļa īpašnieks Biedrībā iesniedz iesniegumu (6.pielikums), papildus pievienojot:

- Dokumentu, kas apliecina dzīvnieku infekcijas slimību valsts uzraudzības plānā noteikto obligāto pasākumu izpildi vai veterinārā (veselības) sertifikāta kopiju, ja vaislinieku un tā vaislas materiālu iepērk citā valstī;
- Vaislinieka ģenētiskās kvalitātes novērtējumu. **Ērzelim ir jābūt iegūtam un vērtētam vismaz vienam pēcnācējam;**
- Ērzeļa darbaspēju pārbaužu rezultātus.

Ja iepriekš minētiem dokumentiem var piekļūt tīmekļa vietnē, tad iesniegumā var norādīt tiešu atsauci uz šo tīmekļa vietni.

Ja pastāv aizdomas, ka ērzelim vai tā pēcnācējiem ir pārmantojami defekti, komisija var nozīmēt veikt papildus izmeklējumus, kuru rezultāti pēc komisijas lēmuma var būt par iemeslu sertifikāta nepagarināšanai vai anulēšanai, ja sertifikāts piešķirts uz neierobežotu termiņu.

Komisija veic ērzeļa vērtēšanu pēc izcelsmes, izmēriem, eksterjera, darbaspējām un temperamenta.

Izcelsme.

Pēc izcelsmes sertifikācijas prasībām atbilst ērzeļi:

- LŠZAA apstiprinātie, Latgales rikšotāju šķirnes 1. izcelsmes grupā iekļautie ērzeļi (5. pielikums);
- LŠZAA apstiprināto 1. izcelsmes grupā iekļauto zirgu pēcnācēji ar zināmu izcelsmi četrās paaudzēs, kuri atbilst izcelsmes prasībam un ir iegūti saskaņā ar audzēšanas programmu;
- Ērzeļi, kuri pieder Krievijas, Orlova, Amerikas rikšotāju zirgu šķirnēm vai ir šo šķirņu savstarpēji krustojumi (ar šķirnes zirgu audzētāju organizācijas veidotas sertifikācijas komisijas atzinumu par izcelsmes atbilstību audzēšanas programmai, 3.izcelsmes grupa). **Audzēšanas programmas ietvaros izmantojami vaislā tikai ar 1. izcelsmes grupā iekļautajām ķēvēm darbaspēju kvalitātes uzlabošanai.**

Izmēri

Latgales rikšotāju minimālie izmēri ērzeļiem ir 156 – 180 – 19, ieteicamie – ne zemāki par 157 – 182 – 20. Programmā iekļaujamiem radniecisko šķirņu vaislas ērzeļiem izmēru minimālās prasības: Krievijas rikšotājiem – 158 – 180 – 19,5, Orlova rikšotājiem – 160 – 183 – 20, Amerikas rikšotājiem – 158 – 180 – 19,5.

Ja 2.izcelsmes grupas ērzelis nesasniedz kādu no minimālajiem izmēriem, tad šādu dzīvnieku vaislas sastāvā drīkst iekļaut, ja šis ērzelis vai ērzeļa pēcnācēji uzrāda izcilus sasniegumus darbaspēju pārbaudēs. Ēržeļiem, atbilstošiem 1.izcelsmes grupai, izmēri pieļaujami mazāki pēc biedrības lēmuma, ja ērzelis piemērots Latgales rikšotāju zirgu šķirnes saglabāšanai.

Eksterjera vērtējums. Iekļaušanai vaislas sastāvā ēržeļiem 10 punktu sistēmā vērtē septiņas eksterjera grupas, aizpildot *Latgales rikšotāju šķirnes zirgu vērtēšanas lapu* (3.pielikums). Vaislas ērzelim kopsummā par eksterjera vērtējumu jāiegūst vismaz 50 eksterjera vērtēšanas punkti. Ēržeļiem, atbilstošiem 1.izcelsmes grupai, pieļaujams zemāks eksterjera vērtējums pēc sertifikācijas komisijas lēmuma.

Darbaspēju un temperamenta pārbaude

Vaislinieka sertifikāta iegūšanai, vaislas ērzeļa darbaspējas pārbauda sporta divričos atzītos skrejceļos, fiksējot ātrumu, kādā veikta **1600 m** distance. Ēržeļiem, atbilstošiem 1.izcelsmes grupai, darbaspēju pārbaudu rezultāts ir obligāts, taču tas netiek vērtēts kā kritērijs zirga sertifikācijai.

Uzlabotājšķirņu vaislas ēržeļiem jāsasniedz sekojoši rezultāti 1600m distancē:

- **Krievijas rikšotāju šķirnes ēržeļiem – 2.15.00***
- **Orlova rikšotāju šķirnes ēržeļiem – 2.20,00***
- **Amerikas rikšotāju šķirnes ēržeļiem – 2.10,00***

Ja ērzelis ir jaunāks par 4 gadiem, pārbaudes ērzeļa lecināšanas sertifikātu tas saņem, ja rezultāti atbilst minimālajām 2 –3 gadus vecu zirgu prasībām (2.50,00). Lai sertifikātu pagarinātu, ērzelim jāuzrāda šķirnei atbilstošs rezultāts un/vai pēcnācēju vērtējums.

2.izcelsmes grupas vaislas ēržeļiem, kuriem darbaspējas nav objektīvi nosakāmas traumas, vecuma vai citu apstākļu dēļ, šo izlases kritēriju pie pirmās sertifikācijas neiekļauj kopējā novērtējumā, bet, veicot sertifikāta pagarināšanu, ņem vērā pēcnācēju kvalitāti.

Nav paredzēts izmantot vaislā nelīdzsvarotus, bailīgus un agresīvus ēržeļus, saglabājot šķirnei raksturīgo temperamenta līdzsvarotību un labdabīgumu.

Pēcnācēju kvalitāte

Vaislas ēržeļu vērtējums pēc pēcnācēju kvalitātes tiek veikts, ja iegūts un vērtēts **vismaz viens pēcnācējs** (eksterjera vērtējums, darbaspēju pārbaudu rezultāti).

Pēcnācēju kvalitāte ir viens no noteicošajiem kritērijiem vaislas ērzeļa sertifikāta derīguma termiņa pagarināšanai 2.izcelsmes grupas ēržeļiem. Vaislas ēržeļiem pēcnācēju darbaspēju vidējam vērtējumam ir jāsasniedz minimālās prasības 1600 m distancē - **2.50,00 2-3 gadu vecumā un 2.41,00 vecākiem zirgiem (vismaz viens vērtēts pēcnācējs vai trīs pēcnācēju labākie rezultāti vienā no vecuma grupām, ja pēcnācēju skaits ir vismaz trīs).**

Ja ērzeļa pēc darbaspējām pārbaudīto pēcnācēju skaits ir 10 un vairāk pēcnācēji, izvērtē 1/3 daļu pēcnācēju darbaspēju rādītājus vienā no vecuma grupām, par pamatu ņemot augstvērtīgākos. Vaislinieka sertifikāts netiek pagarināts 2.izcelsmes grupas vaislas ēržeļiem, kuru pēcnācēju darbaspējas ir zemākas nekā šķirnes minimālās prasības un/vai eksterjera vidējais vērtējums nesasniedz 45 punktus.

Ēržeļiem, atbilstošiem 1.izcelsmes grupai, pēcnācēju kvalitāte var nebūt iemesls ērzeļa iekļaušanai vai izslēgšanai no vaislas sastāva pēc šķirnes zirgu audzētāju biedrības lēmuma.

Biedrībai

„Latvijas šķirnes zirgu audzētāju
asociācija”

IESNIEGUMS par vaislas ērzeļa sertificēšanu

Iesniedzējs

(fiziskajai personai – vārds, uzvārds, personas kods; juridiskajai
personai – veids, nosaukums, reģistrācijas numurs)

Iesniedzēja
adrese

LŪDZU SERTIFICĒT ĒRZELI VAI
BIOPRODUKTU

(ĒRZEĻA VĀRDS, IDENTIFIKĀCIJAS NUMURS, ŠĶIRNE, DZIMŠANAS DATUMS)

(DATUMS)

(VĀRDS, UZVĀRDS)

(PARAKSTS)

KUMEĻU VĒRTĒŠANAS VEIDLAPA

ĪPAŠNIEKS _____ TĀLR. _____

SAIMNIECĪBAS NOSAUKUMS UN ADRESE _____

GANĀMPULKA NUMURS _____

NPK.	KUMEĻA Vārds, ID NR.	KRĀSA	DZIMŠANAS DATI	IZCELŠANĀS		NOVĒRTĒJUMS				
				TĒVS (Vārds, CG Nr., SERTIFIKĀTA NR.)	MĀTE (Vārds, CG Nr./ID Nr.)	IZCELSME/TIPS (10)	EKSTERJERS UN ĶERMEŅA PROPORCIJAS (10)	GAITAS (10)	KOPEJĀIS IESPAIDS (10)	VĒRTĒJUMA KOPSUMMA

DATUMS _____ ĪPAŠNIEKS _____ VĒRTĒŠANAS EKSPERTS _____

*Papildus iesniedz mātes vērtējumu. (ja nav vēl uzņemta CG).

Latgales rikšotāju šķirnes zirgu ganāmpulka izvērtējums un lecināšanas plāns

Vaislas ērzeļi

Lai īstenotu lecināšanas plānu, nepieciešama jauno ērzeļu sertifikācija.

Audzēšanas programmas prasībām atbilst četri tīršķirnes ērzeļi:

LV060323950003, **Herkules** (pēc sertifikācijas)

LV001000001414, **Gercogs**

LV028206650004, **Cigars**

LV001000002761, **Moi Angel Serebrjanij**

Kā uzlabotājšķirņu ērzeļus atļauts izmantot:

LV036824150010, **Gubernator** (pēc sertifikāta atjaunošanas)

RU094800011987, **Fiksaž**

Ganāmpulkā LV0368241 šķirnes prasībām atbilst divi jaunie ērzeliši:

LV001000003257, **Mogučij**, dzimis 2015. gadā

LV001000003796, **Muskats**, dzimis 2016. gadā

Pārējos ērzelišus ganāmpulkā LV0368241 rekomendējam kastrēt, pamatojoties uz šķirnes prasībām neatbilstošu izcelsmi.

Tīršķirnes ķēves

Latgales rikšotāju zirgu šķirnē veidojas trīs ķēvju ģimenes – Gaipas, Monšer un Azartnajas ķēvju ģimenes.

Par šķirnes ķēvju pamatsastāvu uzskatāmas iepriekšminētās tīršķirnes ķēves un to pēcnācējas no atbilstošiem vaislas ērzeļiem.

Pamatojoties uz izcelsmi, iespējama šādu pārojumu izvēle tīršķirnes ķēvēm:

LV028206650003, **Gaipa** - LV060323950003, **Herkules** (pēc sertifikācijas),
vai LV001000002761 **Moi Angel Serebrjanij**

LV060323950002, **Monšer** - LV028206650004, **Cigars**

LV001000000341, **Pavlinka** – ieteicams LV001000002761, **Moi Angel Serebrjanij**,
LV060323950003, **Herkules** (pēc sertifikācijas),
RU094800011987, **Fiksaž**

LV001900000991, **Gospaža Gameļton** - LV036824150010 **Gubernator** (pēc sertifikāta
atjaunošanas), vai RU094800011987, **Fiksaž**

LV001000002253, **Magnolija**, māte Monšer - LV028206650004, **Cigars**

LV001000002763, **Gracija** - LV060323950003, **Herkules** (pēc sertifikācijas)

LV001000002762, **Paegļa** - LV060323950003, **Herkules** (pēc sertifikācijas)

Krustojuma ķēves

Lecināšanas plānā iespējams iekļaut arī krustojuma ķēves, tādēļ izvērtējam paaudžu skaitu krustojumu ķēvēm, lai to pēcnācēju sasniegtu tīršķirni pēc audzēšanas programmā minētajām prasībām.

3 paaudzes

LV036824150008, Latgalija, māte Lolita
LV001000000347, Laguna, māte Lolita
LV036824150006, Gleidis, māte Lolita
LV001000002662, Ruģiņa, māte Riksa
LV001000003263, Dobraja Skazka, māte Riksa

2 paaudzes

LV001000000348, Latgales Leģenda, māte Latgalija
LV001000000349, Večerinka, māte Gleidis
LV001000002766, Ladoga, māte Laguna;
LV001000003795, Latgales Gubernija, māte Latgalija;
LV001000003799, Geiša Gleidisa, māte Gleidis

Iepriekšminētajām ķēvēm nepieciešams darbaspēju (vai pēcnācēju darbaspēju) novērtējums, kas atbilst šķirnes minimālajām prasībām, lai tās varētu iekļaut audzēšanas programmas 3. izcelsmes grupā kā vaislas dzīvniekus.

Ja ķēvju darbaspējas atbilst audzēšanas programmā noteiktajām prasībām, nosakām šādu pārojumu izvēli, izvērtējot ķēvju izcelsmi:

LV036824150008, Latgalija - LV028206650004, **Cigars**

LV001000000348, Latgales Leģenda - LV028206650004, **Cigars**

LV001000000349, Večerinka - LV028206650004, **Cigars**

LV001000000347, Laguna - LV028206650004, **Cigars**

LV036824150006, Gleidis LV028206650004, **Cigars**

LV001000002766, Ladoga – LV028206650004, **Cigars**

LV001000002662, Ruģiņa - LV001000001414, **Gercogs**

LV001000003263, Dobraja Skazka - LV001000001414, **Gercogs**

Gads	Mēnesis, datums	Vecums, gadi	Sacensību nosaukums	Sacensību vieta	Iegūtā vieta	Distance, m	Ātrums	Skrejceļa stāvoklis	Dalībnieku skaits	Braucējs	Vārds, uzvārds, paraksts		
											Tiesnesis	Veterinārārsts	Zirgu vērtētājs

**Latgales rikšotāju zirgu šķirnes saglabāšanas programmā iesaistītās
audzētāju saimniecības**

Npk	Īpašnieks, fiziska vai juridiska persona	Ganāmpulka Nr.	Programmā iekļaujamo dzīvnieku skaits, kopā	Ciltsgrāmata		Sertificētu vaislas ērzeļu vai potenciālo vaislinieku, vecāku par 3 gadiem, skaits	Novads
				A sadaļā iekļaujamo zirgu skaits	B sadaļā iekļaujamo zirgu skaits (pēc darbaspēju vai pēcnācēju darbaspēju pārbaūžu veikšanas)		
1.	Stashuls Elena	LV0368241	22	14	8	4	Rēzeknes
2.	Stašule Kristīne	LV0607795	3	2	1	1	Rēzeknes
3	Guntiņi ZS	LV0204452	2	0	2	0	Krāslavas

Zootehniskais sertifikāts zirgu sugu tīršķirnes vaislas dzīvnieku tirdzniecībai

Zootehniskais sertifikāts saskaņā ar Regulu (ES) 2016/1012 šādu sugu tīršķirnes vaislas dzīvnieku tirdzniecībai: zirgu sugas (Equss caballus, Equss asinus) ⁽¹⁾		
		Nr.....
1. Biedrība “Latvijas šķirnes zirgu audzētāju asociācija”, Kalnabeites 8, Siguldas pagasts, Siguldas novads, LV2150, Latvija, tālr. +37128388360, epasts: lszaa@lszaa.lv , www.latvianwbhorse.lv		
2. Latgales rikšotāju zirgu šķirne	3. Latgales rikšotāju šķirnes zirgs	
4. Ciltsgrāmatas A pamatdaļa, A1 klase		
5. Vīriešu	6.	
7. Tīršķirnes vaislas dzīvnieka identifikācijas dati ⁽⁴⁾ 7.1. ID Nr. 7.2. LV001000001666 7.3. Dzīvnieka veselības identifikācijas numurs ⁽³⁾ 7.4. MUSTURS	8. Identitātes pārbaude ⁽³⁾ ⁽⁵⁾ ⁽⁶⁾ 8.1. DNS 8.2. Rezultāts	
9. 16.03.2013 Latvija		
10. SIA 3 Vītolu staļļi, Skolas iela 18, Riebiņi, Riebiņu pag., Riebiņu nov., LV-5326, eva.lejiete@gmail.com		
11. SIA 3 Vītolu staļļi, Skolas iela 18, Riebiņi, Riebiņu pag., Riebiņu nov., LV-5326, eva.lejiete@gmail.com		
12. Tīršķirnes vaislas dzīvnieka ģenētiskā izcelsme ⁽⁶⁾ ⁽⁷⁾ ⁽⁸⁾		
12.1. Tēvs L1529 A pamatdaļa MUSKATS LV034327750045	12.1.1. Tēvatēvs L874 (daļa) A MILJONS	
	12.1.2. Tēvamāte L2950 (daļa) A APRIKOZE	
12.2. Māte LS5625 A pamatdaļa RŪRA LV034327750060	12.2.1. Mātestēvs L1505 (daļa) A RENDS	
	12.2.2. Mātesmāte L4987 (daļa) A RASMA	
13. Papildu informācija ⁽³⁾ ⁽⁶⁾ ⁽⁹⁾		
13.1. Snieguma pārbaudes rezultāti		

13.2.	Jaunākie ģenētiskās izvērtēšanas rezultāti pēdējoreiz iegūti
13.3.	Ar audzēšanas programmu saistītie dzīvnieka ģenētiskie defekti un ģenētiskās īpatnības
13.4.	Cita attiecīga informācija
14.	Apsēklošana ⁽¹⁾ / pārošana ⁽¹⁾ ⁽³⁾ ⁽¹⁰⁾
14.1.	10.07.2018. (pēdējā izmantošana)
14.2.	Apauglotās mātes identifikācijas dati
	14.2.1. LV026274350034
	14.2.2. ARABESKA
	14.2.3. Identitātes pārbaudes metode un rezultāts ⁽⁵⁾
15.1.	Izsniegšanas vieta _____ Izsniegšanas datums _____
15.3.	Parakstītāja vārds, uzvārds un amats _____ (lielajiem burtiem)
15.4.	Paraksts _____
(1)	Lieko svītrot
(2)	Vienu zootehnisko sertifikātu var izsniegt cūku sugu tīršķirnes vaislas dzīvnieku grupai, ja minētie tīršķirnes vaislas dzīvnieki ir viena vecuma, tiem ir viena ģenētiskā māte un tēvs un 5., 6., 7.2., 13 un, ja piemērojams, 14. punktā ir norādīta individuāla informācija.
(3)	Neaizpildīt, ja nav piemērojams.
(4)	Liellopu, aitu un kazu sugu dzīvniekiem individuālo identifikāciju veic saskaņā ar Savienības dzīvnieku veselības tiesību aktiem par dzīvnieku identifikāciju un reģistrēšanu. Cūku sugu dzīvniekiem individuālo identifikāciju veic saskaņā ar tādas audzēšanas programmas nosacījumiem, kas apstiprināta saskaņā ar Regulas (ES) 2016/1012 8. panta 3. punktu un, ja piemērojams, saskaņā ar minētās regulas 12. pantu. Identifikācijas numuru piešķir saskaņā ar Savienības dzīvnieku veselības tiesību aktiem par dzīvnieku identificēšanu un reģistrēšanu.
(5)	Jānorāda saskaņā ar Regulas (ES) 2016/1012 22. panta 1. punktu attiecībā uz liellopu, aitu un kazu sugu tīršķirnes vaislas dzīvniekiem, ko izmanto spermas vākšanai mākslīgās apsēklošanas nolūkā. Saskaņā ar Regulas (ES) 2016/1012 22. panta 2. punktu šķirnes dzīvnieku audzētāju biedrības to var prasīt norādīt attiecībā uz cūku sugu vaislas dzīvniekiem, ko izmanto olšūnu un embriju savākšanai.
(6)	Vajadzības gadījumā pievienojiet papildu lapas.
(7)	Norādiet „pamatdaļa” vai „papilddaļa”. Var norādīt informāciju par citām paaudzēm.
(8)	Norādiet individuālo identifikācijas numuru, ja tas atšķiras no ciltsgrāmatas numura.
(9)	Ja snieguma pārbaudes vai ģenētiskās izvērtēšanas rezultātiem var piekļūt tīmekļa vietnē, tā vietā var norādīt tiešu atsauci uz šo tīmekļa vietni.
(10)	Jānorāda grūsnu mātišu gadījumā. Informāciju var norādīt atsevišķā dokumentā.
(11)	Šī persona ir šķirnes dzīvnieku audzētāju biedrības pārstāvis, kas ir pilnvarots parakstīt zootehnisko sertifikātu, vai Regulas (ES) 2016/1012 30. panta 2. punkta b) apakšpunktā minētās kompetentās iestādes pārstāvis.
	---- Zootehnisko sertifikātu sagatavo vismaz vienā no nosūtītājas dalībvalsts un galamērķa dalībvalsts oficiālajām valodām.
	---- Paraksta krāsai jābūt atšķirīgai no sertifikāta drukātajā daļā izmantotās krāsas.